

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Izvještaj o Saveznom Vijeću u Beogradu

NASTAVAK GENERALNE DEBATE.

Predsjednik dr. Spitzer: Pošto je time iscrpljena listina govornika podjeljujem predsjedniku Radnoga Odbora

završnu riječ.

Dr. Aleksandar Licht: Gospodje i gospodo! Prije nego prijedem na prigovore, koji su stavljeni Radnom i Saveznom Odboru i meni, ja bih htio da razlučim odgovornosti, da se ne miješaju.

Ima izvjesnih čina, — i gospoda to vrlo dobro znaju, ako drukčije prikazuju, onda krivo prikazuju, — za koje ja nosim lično svu odgovornost, a R. O. nikako. Imade djela, za koje R. O. nosi svu odgovornost, a Savezni Odbor nikakvu. Htio bih ovdje radi ispravnog prosudjivanja fakata, da istaknem, da S. O., koji nije imao tako reći prilike, da se u toku ove godine sastaje, uopće ne nosi odgovornost za vodstvo cionističkoga rada u našoj kraljevini.

Drugo: Htio bih uvodno da istaknem, da sam mnogo zahvalan svome prijatelju inž. Grofu, što je na moj nagovor odustao od toga, da reagira na napade, koji su pali sa one strane ovog Saveznog Vijeća (pokazuje na lijevo). I ja hoću, jer ne prezam pred jasnim iznašanjem fakata i jasnim manifestovanjem onoga što osjećam i mislim, — hoću istaći da smatram, da je bio jedan golemi samoprijegor na ovoj strani (na desnici), kad se dala sklonuti, da na agresivne napade reaguju na jedan tako miran rezerviran način.

Poslije ovoga hoću da predjem na prigovore, koji su pali u toku generalne debate.

Gospodin Mihajlo Levi medju ostalim je prigovorio Radnom Odboru, da ne dotječe lični kontakt izmedju njega i pojedinih dijelova Saveza Cionista Jugoslavije. Ovaj se prigovor opetuje od jednog Saveznog Vijeća do drugoga, i opetuje se sa punim pravom. Doista, kontakt izmedju vodstva i cionističke mase nije savršen i ne može da bude savršen s obzirom na to, što nam ne dotječu radnici, koji se stavlja na raspoloženje i što nam ne dotječu finansijska sredstva. Ali ako je koja godina u pokušajima da se uspostavi ovaj kontakt bila bolja od svake druge, to je bila baš posljednja godina. Na razne načine, i na silu, gospodje i gospodo, pokušavalo se doći u kontakt sa svima dijelovima cionističke organizacije u našoj Kraljevini, i razumljivo je i prirodno, da se taj kontakt traži ondje, gdje se smatralo i smatra da je najviše potreban. Neka mi ne zamjere delegati iz Vojvodine, ako kažem, da smo mi u Radnome Odboru smatrali, da ovaj neposredni kontakt nije toliko potreban bio u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni i Hercegovini i u Srbiji, koliko u Vojvodini i Južnoj Srbiji. O Južnoj Srbiji ću kasnije da govorim. Ali jedno samo hoću da kažem: Mi nemamo sredstava i dovoljno ljudi, koji bi se aktivno stavili na raspoloženje. Ali mi smo i pored toga činili u tome koliko smo mogli, no usljed nestašice ljudi mi smo bili primorani, da svoja agitaciona putovanja, koliko ih je bilo, vezemo sa praktičnim zadacima, koji su tegobni za pretežni dio ne izuzevši gotovo ni jednu mjesnu cionističku organizaciju. I tu nam se prigovaralo: »Vi istina sad dolazite, ali zašto uvijek dolazite samo onda, kad trebate novca?« Mi taj novac nismo trebali za sebe, i mi nismo mogli da lučimo posjete za novac od posjete za idealizam, jer smatramo, da su to sinonimne akcije u našem slučaju, i jer je, kako je jedan govornik kazao, cionizam prešao iz vremena romantike u vrijeme realnoga rada. I ne samo to: delegati koji sjede ovdje, meni će, držim, potvrditi, da smo se mi u raznim prili-

kama, i povodom akcije za halučku farmu, obraćali pismima i depešama mjesnim cionističkim organizacijama i ja mislim, da nije bilo ni jedne jedine koja nije odgovorila: »Nemojte nam dolaziti, vremena nisu pogodna!« U izvjesna mjesta mi smo na silu išli kao nepoželjni gosti. Ako se s toga iz ovoga pravi casus belli protiv sadašnjeg R. O., onda se radi ili u neznanju, ili zlonamjerno, ili jer je taj prigovor već tako uobičajen da su se ljudi naučili na nj i teško ga se odriču.

Gospodin je Mihajlo Levi tražio da mjesne cionističke organizacije — ako sam ga pravo razumio — dodju pod protektorat Saveza vjeroispovjednih općina. Ja otklanjam taj protektorat sa zahvalnošću. Visoko cijenim Savez vjeroispovjednih općina, ali ne ću da predje kompetenciju svoga rada, ne ću da se miješaju u iste stvari dvije institucije i ne smatram — oprostite iskrenu riječ — Savez vjeroispovjednih općina, institucijom, koja bi toliko stajala nad Savezom Cionista Jugoslavije, da bi zaslužila naročitu počast, da bude protektorom njegovih institucija. Mi možemo i bez toga protektorata, uz najjednostavniji rad, koji je upravnik Nar. Fonda g. Lav Stern toliko puta prikazao i pismeno i usmeno, bez ikakvih naprezanja pomnogostručiti rad za Keren Kajemet. Nije moja stvar da govorim o toj stvari; prepuštam to kompetentnijim činocima naše organizacije nego što sam ja, pa će g. Lav Stern i g. dr. Singer davati potrebna uputstva u tome pogledu.

Ako se provede u pitanju Keren Kajemeta princip minjanim, koji je na zadnjoj konferenciji u Novom Sadu direktor g. Stern predložio, držim da će se lako pomnogostručiti prilozima za Narodni Fond, pa će oni prekoračiti još više propisani kontingent. (Odobranje i aplaus.)

I ovom prilikom dozvolite mi, da voditelju agenada Keren Kajemeta, g. dru Singeru izrazim toplu zahvalnost, da mu je i kraj negativnih tendencija koje postoje, uz druge novčane akcije unutar cijeloga jevrejstva, uspjelo da namakne kontingent koji nam je propisan i da smo jedina država na svijetu, koja je namakla propisani kontingent. (Odobranje i aplaus.)

Što se tiče halučke farme, ja mislim da je to jedna akcija, za koju R. O. ne zaslužuje ni sjenke prekora. Mi smo po toj stvari učinili sve što smo mogli; i gdje smo sami, zauzeti i svojim privatnim radom, mogli ipak lično da radimo, a to je u centru naše organizacije, u Zagrebu, mi smo ondje za halučku farmu sa velikim uspjehom radili i ne vidimo potrebe da se u jedan drugi centar, kao što je Sarajevo, šalju posebni emisari, bilo za halučku farmu, bilo za Keren Kajemet, bilo za Keren Hajesod, ako se mirno, sistematski obidje svaki onaj, koji dolazi u obzir.

I ako to ne spada u generalnu debatu, kao što tri četvrtine onoga, što se iznašalo ovdje, ne spada u generalnu debatu, koja ima da vijeća o izvještajima i radu vodstva cionističke organizacije, ja bih htio da se osvrnem na pitanje Keren Hajesoda i principa maasera. Ja ne mogu da prečutim prigovor gospodinu Mihajlu Levi-u, da on kao organizator Saveza nema dovoljno znanja o zaključcima koji su stvoreni i koji su sadržani u statutima raznih institucija cionističkih organizacija, jer kad bi pročitao zaključke Karlsbadskog Kongresa, onda bi znao, da se princip maasera nije dokinuo. (Mihajlo Levi: Vi ste me krivo razumjeli!) (Dr. Licht sa osmehom: Uzimam rado na znanje da sam krivo razumio! Veselost.) Ali ipak, jer sam vidio da jedan emisar direktorijuma Keren Hajesoda, koji je sad u našoj sredini, ne uvažava dovoljno

princip maasera, hoću da naglasim, da taj princip maasera postoji i sada. Ono što je dokinuto, što se pokazalo neoportunim kraj variabilnosti valute u zemljama nesredjene valute, to je dokinuće petogodišnje obaveze. Traži se da se svake godine svaki oporezuje. Ja stojim na gledištu, da se princip kao takav ima u svakom slučaju i po svaku cijenu da održi. Mora da se postave maksimalni postulati, i ako na žalost imade malo ljudi, koji se apsolutno drže etskih ili stvarnih postulata. Oni imaju izvjesnu zadaću da se postave granice, do kojih tražimo napor i svu požrtvovnost. Za mene nije emisar Keren Hajesoda neki neprikosnoveni autoritet. Uvažujući ga kao punovažnog i vrijednog radnika i ukazujući mu puno poštovanje, ipak ne previdjam, koliko sam informisan, da je počinio teških grijehova na principu maasera pri skupljanju u Sarajevu. Vi ćete, gospodo sa one strane, priznati, ako ste iskreni, i ako znate što se razumije pod maaserom: — počinio ih je on i oni koji su dali. I ja vjerujem, da Vi u tomu prigovoru ne ćete vidjeti anti-sefardsku notu...

Gospodje i gospodo! Mladi, ili »neki« David Alkalaj, kako ga se s jedne strane s visine nazvalo, koga ja visoko cijenim zbog njegove, — vi ćete reći potpore koju mi je jučer ukazao u mojim nazorima, — ali ne, nego zbog njegove mladačke intelektualnosti, vezane sa otmenom rezervisanošću, g. David Alkalaj je iznio ovdje kulturnu intelektualnu notu, koju je dalje izgradjivao g. Joel Rosenberg i još neka gospoda. Jest, gospodine Alkalaju, stvar je tako kako Vi kažete. Kraj svih zaključaka, kraj svih postulata, što sam ih ja lično stavljao i stavlja Savezno Vijeće, mi nismo ispunili ni u najmanjoj mjeri kulturni dio sadržine cionističke ideologije. Ne spada to doduše u »program« cionističke organizacije, u statut, ali ima mnogo toga što ne spada u statut, a što je ipak sa cijelim Weltanschauungom jednoga pokreta tako usko vezano, da se ne može iz njega istrgnuti. No to je cijela svjetska Cijon. Organizacija, ne samo mi, zanemarila. U toku izaratnih pet godina ona je zanemarila kulturnu stranu našega pokreta, previdjevši, da ona nije samo lijepa fasada, nego da je to esencijalna sastojina lijepa naše organske gradjevine, koju hoćemo da osnujemo. Ne sasvim, jer ja visoko cijenim, da su pojedini radnici u Svjetskoj Cionističkoj Organizaciji ipak imjeli da rade za Jevrejski Univerzitet, za biblioteku, za umjetni obrt, da podržavaju školstvo, da podržavaju muzičke škole, u prvom redu da su položeni osnovi za universitet u Jerusalimu. Ali ja hoću da Vam skrenem pažnju na to, da nijesu bili ni Hajim Weizmann a ni Sokolov — nadam se da mi ne ćete imputirati preuzetnost te bih se s njima usporodjivao — oni, koji su se brinuli oko universiteta, oko nacionalne biblioteka i drugih kulturnih institucija. Ni Weizmann ni Sokolov nisu na to stigli, ali i među je tu drugih, bio je dr. Heinrich Löwe, profesor dr. Warburg i drugi, koji nijesu skrenuli pažnju na se, jer na žalost i na Kongresu kulturna pitanja stajala u pozadini, tako da se ti skromni, divni radnici naše organizacije nisu istakli i nisu ni željeli da se istaknu. A kako je ovdje? Ja ne kažem, da sam ja ili da je Radni Odbor izvršio do krajnjih granica napora, sve što je umio i morao. Ja dopuštam protivno, da mi to nismo činili, i ako smo doprinijeli znatan dio svoga vremena cionističkim zadacima i nismo ga sasvim stavili u drugi red svoga životnog programa. Ali mi smo bili primorani, jer nas je Palestina primorala na to, da budemo jednostrani, da budemo »ljudi od novca«, koji samo tražimo i tražimo, a koji pre-

puštamo jedinicama naših organizacija, da one vrše uzgojni zadatak, koji je potreban. I ja držim, da kraj prilika koje postoje, mi ne možemo kreirati ministarstvo prosvjete u Radnome Odboru. Vi mladi, iz omladinskog saveza, treba da imate razumijevanja za diobu rada. Ne može kulturno da se vaspita, Vi se varate ako to mislite, sa brošurama, sa revijama i t. d. One mogu da daju samo smjer. Ako mi dolazite sa revijama, ja ću Vam odgovoriti: Revije koje se izdavaju i koje bi se ovdje izdavale, bile bi upućene na jedan uzasno uzan krug intelektualaca, koji svi razumiju ili njemački ili francuski. Ako ko hoće, može i morao bi da se vaspitava na njima i da bude rasadnikom i nosiocem kulture, a ne dr. Licht i Radni Odbor s njim. Ako se meni spočitava nerazumijevanje za te kulturne zadatke, onda je to zlonamjerno. Ne može se možda prikazati konkretnim činjenicama moje razumijevanje za to pitanje, ali oni koji me znaju znat će, da me od svega što me boli, da ne mogoh učiniti, najviše boli to, da ja, koji sam osjećajima pretežnim dijelom na intelektualnoj i emacionoj strani našega pokreta, nisam mogao da se lično izvijljam onako i da dajem pokretu i sebi ono, kako i što mojoj ličnosti najviše odgovara. I ako ima žrtava, za mene je lično najveća žrtva, da se moram baviti sa mjesnim organizacionim problemima, da moram ulaziti u političke i lokalne trzavice i borbe. Meni je to tuđe, jer, doktore Kajone, ja nisam »realan« političar! (Aplaus.) Vi ne možete zahtijevati od jednoga čovjeka da bude cijeli mikrokozam sposobnosti. Ja nisam dosta genijalan za to. I tu još jedamput hoću da opetujem! Nemojte čekati na nas, dodajte nam, ponudite nam svoje usluge i mi ćemo ih radosno primiti.

G. Albert Kajon stavio je na mene pitanje: Dr. Licht je mnogo obećavao, a što je učinio? Ja ću mu na to odgovoriti, ako ga zadovoljava: Ništa! Ako bude nepristrasan, reći će: Koliko mu je bilo moguće! Gospodje i gospodo, ja ne bih htio ovom prilikom da razvijam sve što sam uradio u nizu tih dvadeset godina, koje se ovdje već nekoliko puta citiraju; htio bih uputiti samo na to, da sam ipak nešto uradio, pa i sefardski dio Jevreja naše Kraljevine imao je, posredno barem, prilike možda da zahvali štošta duševnom radu dra Aleksandra Lichta. (Uzvici: Živio!) G. Albert Koen je bio prije kratkog vremena o mojoj osobi posve drugog mišljenja. Sam g. Koen u edikaciji jedne svoje knjige, koju mi je poslao u Karlsbad, nazvao me emfatički takvim izrazima, da sam se našao u neprilici, jer sam bio svjestan, da ih nijesam nikako zaslužio. Ja mislim, da me u toj edikaciji nazvao i svojim učiteljem. Ja konstatujem istine radi, da se g. Albert Koen u tome pogledu zabunio.

Sad prelazim, gospodje i gospodo, na Južnu Srbiju. Ovo je najzapušteniji dio naše Kraljevine, što se tiče cionističkog rada našega i centrale. U tom pogledu nismo učinili ništa, manje nego ništa, jer nismo zaista imali osim pismima na srpsko-hrvatskom jeziku, nikakva drugog kontakta sa Južnom Srbijom. Ali ja molim da i u tome budete pravedni! Gospodin je Hason taj prigovor stavio i natuknuo nešto, po čemu bi izgledalo da zapravo mi »Aleksandri« ne ulazimo u kombinaciju za rad u Južnu Srbiju. I ja to koncediram, ali iz drugih razloga. Znam da Jevreji Južne Srbije ne vladaju srpsko-hrvatskim jezikom još toliko, te bi mogli pratiti ma kakva izlaganja u tome jeziku; a ne znam španski i ne mogu da držim ni jedan francuski govor. Mi zaista nemamo u Zagrebu nikoga da ga uputimo u Južnu Srbiju. Što nam je ostalo? Ostala je sušta želja, da u našoj Kraljevini izlazi jedan list u »ladinu«, koji bi bio pristupačan i ljudima iz Južne Srbije. Mi ga u Zagrebu ne možemo izdavati, i mi smo se nadali, kad je stao izlaziti »Jevrejski Glasnik«, da će imati barem jedan španski prilog, koji će biti pristupačan onim krajevima, koji ne razumiju srpski. I »Jevrejski Glasnik« je u djelimično izvjestio, da na žalost samo vrlo djelimično. Gospoda će se sjećati da je u Novom Sadu pozdravljeno izdavanje jednog sefardskog lista, koji je stao u Beču izlaziti, i nije valjalo tajna da sam ja bio sastavljač i one, kao i svih drugih rezolucija, koja je izrazila svoju radost nad tim. List je prestao da izlazi. Ja to žalim, žalio bih i onda, kad bih u svemu zastupao protivno gledište od onog, što je u tome listu. Ja vjerujem u čistoću namiranja dra. Kalmija Baruha, bivšeg urednika toga lista, iako ideološki ne stojim na njegovoj strani.

Ja sam sa žalošću slušao riječi g. Hasona da su naša braća u Južnoj Srbiji u cionističkom pogledu anafalbeti; kad ne bi bili »anafalbeti«, kad bi imali temeljne pojmove o organizaciji, a organizacija treba i mora da postoji, — oni bi morali shva-

titi da mi ni u kom pogledu, ni moralno ni materijalno, ne možemo praviti izuzetka prema ovom ili onom dijelu naše organizacije i da je sitno tražiti da mi oprostimo jedan dio naših ljudi »golemih žrtava za šekel i prinos od Din. 30 godišnje. Ako mislite da je organizacija, makar i ova južno-slovenska cionistička organizacija, nepotrebna, onda zaista nema svrhe da dajete. Ali onda izrazite jasno i otvoreno, da Vi tu organizaciju ne trebate, da Vam je suvišna. — No ako mislite da treba ta organizacija, koja nisam ja a ni Vi, i koju morate lučiti od sadašnjeg Radnog Odbora, onda je Vaša dužnost da uz »golemi« napor nasmožete tih 30 dinara godišnje. Ja pitam gdje je cionističko vaspitanje, ako se od te sitne svote, koja znači 2 i pol dinara mjesečno pravi pitanje; gdje je cionističko vaspitanje, kad mi moramo tražiti po glavi cionističkog pučanstva za Keren Kajemet i Keren Hajesod kud i kamo veće žrtve? Iako vidjamo da je Bitolj od požara stradao i da su prilike u Južnoj Srbiji ekonomski slabije nego u sjevernim krajevima naše otadžbine. (Delegat iz Južne Srbije Džan: hiljadu puta gore!) Dajte hiljadu puta manje! I zato ne mogu da pristanem na propoziciju da se u Južnoj Srbiji ne ubira prinos za Savez.

Što se tiče Poale-cijona, koji zastupa g. Albert Koen, on može da se riješi svakog prinosa za Savez cionista Jugoslavije, on može da se pridruži svjetskoj federaciji Poaleciona i da se sa njima izluči iz našeg Saveza, kako je to predviđeno u statutima Svjetske organizacije. Molim da to krivo neshvatite. Ja to ne želim niti je taktički dobro. Ja ne želim, da se Savez riješi opozicije; ta ja lično ne ću imati više prilike da Vašu opoziciju snašam.

G. dr. Dohany je zapao u istu grešku, u koju je zapala grupa »Permanentnog Odbora«, naime, da nam spočitava neki ekstremni dogmatizam i da sa druge strane kao svoj postulat stavlja krajnji »liberalitet« u pogledu cionizma, šekela i t. d. Pa nije tako, gospodje i gospodo! Ima latinska poslovice, koja kaže: Qui bene distinguit, bene docet, ko dobro razlikuje, dobro izučava. Ima u svakom pokretu jedna osnovica, po kojoj je taj pokret obilježen kao takav, a ne drukčije, i taj temelj, ako hoćete dogmatski ne može da se poruši. Dogmat ne sastoji u tome, ili bolje da kažem: ja nisam dogmatičar u tom smislu da tražim od cijelog jevrejstva, da ono vjeruje i slijepo ispovijeda cionistički program i cionističku ideologiju. Mi idemo doduše za tim da privedemo što više Jevreja u cionističke redove, da ih učinimo svjesnim članovima cionističke organizacije, ali Vi znate, da se i Weizmann i egzektivita i svaki od nas zadovoljava i time, da sklonemo necionistički dio židovstva bar na saradnju u Palestinskom smislu ne tražeći od njih, da taj njihov smisao za Palestinu bude vezan o politički cionizam.

Ali cionizam treba da postoji, mora da ima čvrste konture, neasklimane i neizbrisane, jer to naš karakter traži. Svaki čovjek teži za tim da njegova ličnost ima izvjesne čvrste obrise, hoće da ima sopstvenu distanciju i prema stvarima i prema ljudima, hoće da se opredijeli i treba da se opredijeli. Ja ne tražim dogmatski od necionista da oni bezuslovno prihvate bazelski program, i ako ne će, da ih zbog toga anatemisemo, osim onih asimilanata; koji su skrenuli na krajnju granicu, koji već u biti otpadaju od jevrejstva. Ali tražim od cionista da budu zaista cioniste. Ja ne tražim od pojedinaca ni tu maksimum, ja ću se zadovoljiti kod masa, ako hoćete, sa priznanjem bazelskog programa, ali ne kao jedne rečenice, koja se samo sa usnicama izriče, nego s punim razumijevanjem tog bazelskog programa, sa priprostim i jednostavnim njegovim smislom, koji od sefarda još iskonski postoji, dok smo ga mi eškenazi morali akvirirati u toku vremena, naime tako, da se čuva nacijska osnovica cionizma, koja ne smije da se ruši. — U tome ne smije da se daje šekel u ruke svakome, jer — mi odlučuje, kakav će biti sastav cionističke organizacije, sadite et in membris. Prema tome neka svaki zna, po čemu i zašto je cionista. Mi imamo i suviše takih, koji to znaju, ali čistoća naše organizacije zavisi od toga, da se mi riješimo onih, koji su cioniste samo zbog toga, jer nemaju petlje da ispovijedaju eventualne svoje druge političke nazore. (Burno odobravanje.) Mi ne ćemo »Mitläufere«.

Gospodje i gospodo! Dvojim, da ću moći na svaku zamjerku u nizu raznih govora da reagiram. Ja bih molio da se ne shvati tako, kao da hoću

da izbjegnjam bilo koji napad na mene ili Radni Odbor, ako ne bih na sve reagovao.

Gospoda govornici sa lijeve strane ove sale istakla su sefardsko pitanje. Hoću i u tome pitanju prije svega da kažem svoje osnovno gledište i da onda izvedem ono, što je za pitanje generalne debate od važnosti. Gospodje i gospodo! Ja mislim bar u jednom pogledu da mi nema prigovora, a to je u pitanju tretiranja sefardskog problema. Ja stojim danas ondje, gdje sam uvijek stajao u tome pitanju. Za mene je osnovni postulat jedinstvo jevrejskog naroda, i čak držim, da je g. dr. Kalmi Baruh sa svojim stajalištem o »jazju« u jevrejstvu osamljen i u onoj grupi, iz koje je govorio. Jest, gospodo, ima jedno jevrejsko jedinstvo, kao što vjerujem da postoji jedinstvo jugoslovenskog naroda, i ako ne postoji, da je potrebna težnja za tim jedinstvom. I treba naglašavati to jedinstvo bar sa strane onih, u kojima je to jedinstvo postalo činjenicom. Treba da imamo ljudi, koji jasno ispovijedaju da je bar u njima, koji su se intelektualno i etski vinuli najviše, i pored nijansa i različitih mentaliteta u narodu, postalo jedinstvo jevrejskog naroda duševnom činjenicom, da je njima jevrejski narod istinski i zbiljsko jedno jevrejstvo. Ne ću da polemishem o tome; po svome intelektualnom vaspitanju došao sam i do toga, da osjećam to jedinstvo; ne mogu o tome da polemishem, jer to prvenstveno smatram stvarju svojih emocija, o kojima »logična« diskusija teško može da bude, i kad sam tako zasukani »jedin-dinstvenjak«, ne mogu da odustanem od tog gledišta. Ako je iko u ovoj kraljevini suvereno prešao preko tih razlika eškenasko-sefardskih, onda mogu za sebe da svojatam, da sam to učinio ja, a ne g. dr. Vita Kajon.

I dok ja budem radio u toj cionističkoj organizaciji, ja ću sa svoga gledišta da radim, ne priznavajući da ne postoji jedinstvo, priznavajući tek da postoje razlikosti, koje ni iz daleka nisu tolike, kao što su na pr. između Srbijanaca iz Šumadije i Slovence iz Maribora.

Sa tog gledišta ja ću da radim, ali ću priznati, — i nikada nisam drukčije govorio, — da postoje razlikosti, uvjetovane i ritusom i jezikom, koje iziskuju, da se nadju podesni ljudi za jednu i drugu i treću sredinu. Zelio bih, kad bi prilike dopuštale, da šaljemo agitatore sa znanjem madžarskog jezika u Vojvodinu, jer znam da je to jedini jezik, kojim vladaju naša braća iz Vojvodine. Zelio bih — a to se ne da jediniim govorom postići — da se unaprijedi razvitak pojedinih dijelova naše organizacije, adaptirajući metode, prilikama sredina, u kojima se radi, onako kako to te prilike traže i kako to odgovara pedagoškim i maksimalnim. Ja polazim sa stanovišta pedagoškog i gosp. dr. Vita Kajon zna: ako smo se nas dvojica u čemu slagali, to je bilo u tome, da mi ja nisam pravio zamjerke u pogledu me t o d a rada, i ako nisam dijelio njegovo mišljenje o potrebi, da se sa svim odvojeno radi za sefardstvo. Nemojte, gospodo, to graničiti na demagoštvo, uplitati Hajjima Weizmanna i Sokolova, koji naglašavaju potrebu jedne sefardske organizacije. (Dr. Vita Kajon: Odbijam demagoštvo! Kao duhovnog vodju molim da se umjerite!) Ja nisam vas spomenuo! G. dru. Viti Kajonu ne će uspjeti, da me izvede iz koncepta! Jest Weizmann je, isto kao i Sokolov i drugi članovi Egzekutive, uvidjao potrebu jedne sefardske organizacije, koja bi obuhvatila sefardski element mediteranski — znači: koja bi stvorila jedan tješnji sklop Sefarada tako, da bi se u tom sefardskom miljeu orijenta mogla sprovesti cionizacija i da tako taj element, koji po svome orijentstvu, bolje pozna i bolje razumijeva Arape i može da bude bolji posrednik prema njima nego mi, pridobije za rad oko obnove Palestine. Ja nisam drugog mišljenja u tom pogledu.

Ali je drugo pitanje da li ogranak ovog sefardstva u našoj Kraljevini, koji je ispremiššan s eškenaskim elementom, može da se odvoji i da li je korisno da se odvoji, da izadje iz sklopa i da on prikuplja oko sebe sve sefardske organizacije. Ako gospoda misle da jest, ja držim da se mogu tome protiviti po svome uvjerenju i mišljenju, ali iz toga i opet ne bih pravio nikakav casus belli. Držim, da je to nemoguće; ako imamo u vidu cionizam u cijelosti i ciljeve za kojima težimo, bilo bi to pogrešno, jer bi Savez Cionista Jugoslavije bio tako oslabljen, — ta od 65.000 Jevreja, u nas jedan le srazmjerno mali dio cionista, — da bi se stavila u pitanje egzistencija naše organizacije. Vi treba da imate

na umu da je jedinstvo našoj organizaciji od prijeke potrebe, pa da se ne smije stvarati ništa, što bi bilo kadro da bude ogradom između vodstva, koje je slučajno u Zagrebu, — a može biti u Beogradu ili drugdje, — i između pojedinih dijelova naše organizacije. Za sada ja držim, da bi svaki međuorgan između vodstva organizacije i mjesnih organizacija bio u našmanju ruku jedan diafragma, po kojemu bi se ono, što dolazi iz centrale, prolazeći kroz tu diafragmu, moglo kemijski da izmijeni.

Kad sam tako svoje osnovne poglede ukratko skicirao, ja treba da se pravdam za svoj stav prema sarajevskim događajima. Meni se, a zajedno sa mnogim Radnom Odboru spočitava, da je i u tome pitanju trebao da zauzme neutralno držanje, a da je zauzeo pristrano držanje. Kad bi to bilo, ja bih to mogao da priznam; i možda će se objektivnom posmatraču činiti da je tako. Ja nisam sudio o samome sebi i svome činu, i moram prepustiti sud drugim ljudima, ali držim da su kadri suditi objektivno samo oni, koji stoje izvan mene, i ove, i one grupe. (Odobranje.)

Gospodje i gospodo! Još jedanput naglašavam: u ovom pitanju nije Radni Odbor i ja jedno te isto. Ja ne ću ovdje da salviram svoje saradnike u Radnom Odboru, ali treba jasno da se zna, kako stoje stvari. Vi znate, a i neka gospoda s one strane znaju, da sam ja prilično individualistički raspoložen i da je možda zbog toga bila greška, da se u jednom demokratskom organizacijom sklopu dalo meni vodeće mjesto. Radni Odbor bio je u sarajevskim stvarima u gdječemu suprotnog gledišta nego što sam bio ja. Ja sam gotovo bio osamljen, (članovi Kajonove grupe ne vjerujući klimaju glavom). Možete klimati glavom, ali ono što dr. Licht kaže, to je sušta istina! (Dr. Vita Kajon: To je sušta podvala! — Oštri protesti u centru i na desnici i uzvici od strane Grofove grupe: Pfuj! Pfuj!) Ja molim da budete mirni! Vi ćete biti sudiše o tome, jesam li dao povoda da mi se dobaci ova riječ, o kojoj može da se da je diskutuje pred krivičnim sudom, a ne u ovoj sali.

Predsjednik: Ja nisam razumio! (Glasovi: Rekao je: to je sušta podvala!) Molim g. dra. Vitu Kajona da se okani ovakvih izraza, za koje apsolutno nije bilo nikakvog povoda. (Dr. Kajon pokazuje novine: A ovaj uvodnik?)

Dr. Aleksandar Licht: Još nisam ni stao da govorim o tome članku; vidi se jasna tendencija da me provociraju, ali ja ću nastojati, da se ne dam izazvati. Ne samo što sam pisao taj članak, nego je taj članak po mome mišljenju preko mjere umjeren spram onoga, što se u Sarajevu dešavalo, i ja držim, da ono što se dešavalo u Sarajevu opravdava držanje i moje i Radnog Odbora.

Ja ne ću da navadjam puno činjenica; hoću da ilustriram tendenciju sa jednim sitnim možda detaljem. Gospodje i gospodo, kad je ova kampanja iz Sarajeva bila započela, g. dr. Poljokan, koji je, kako vidim, konstantni defenzor Vrhovnog Rabina g. dra. Isaka Alkalaja, predložio je jednu rezoluciju, u kojoj je izrekao ništa više ni manje nego da se g. dr. Hugo Spitzer diskvalifikovao za predsjednika Cijonističke Organizacije. Čime? Time da je u pitanju Vrhovnog Rabina zauzeo svoje lično gledište! Gr. dr. Spitzer može da ima pravo ili krivo u svome stajalištu u pitanju Vrhovnog Rabina, ali g. dr. Spitzer imao pravo da svoje gledište iznese i on ga je pošteno iznio kako ga osjeća; i ja mogu da se s njim ne složim ili složim, ali nije ispravno da se to pitanje iskrenulo onamo, da kad je predsjednik Saveza Cijonista Jugoslavije zauzeo stajalište protiv osobe g. dra. Isaka Alkalaja, da mu se nije toliko radilo o vrhovnom rabinstvu, koliko o tome, ko je taj vrhovni rabin, drugim riječima: da je taj vrhovni rabin Sefard, (Grofova grupa: To je žalosno! To je sramota! — Graja). Kako se to sa Savezom Cijonista moglo dovesti u vezu, meni je u toliko manje razumljivo, jer je Savez sa svoje strane dao izražaja radosti, što je na to visoko mjesto došao čovjek, koji je, pored drugih svojih vrлина, jedan istaknuti cijonistički radnik. (Živo odobranje i usklici: Živio!) Pustimo sve drugo, pustimo moralne i intelektualne kvalitete g. dra. Isaka Alkalaja, ali kad i ne bi postojale, oni koji tačno znaju prilike, znaju: ako postoji institucija Vrhovnog Rabina, druge ličnosti i ne dolaze u obzir. (Tako je!) **Ako to nije praviljenje fronta i podubljivanje jezika, onda ne znam šta je!** (Tako je!) Ja ne ću g. dra. Spitzera da uzmem u odbranu, jer bi se on ogradio da bu-

dem njegov defenzor, dosta je on jak da to sam učini.

Ima za mene fakata, koji su meni dostatni da okarakterišu protuštkenaski stav grupe »permanetnog odbora« i koji su za najtežu osudu. Ja ne mogu metode razjuričivanja nacionalnog društva i poništavanja njegove egzistencije putem policijskih vlasti nikako da usvojim. (Tako je!) Ja ne mogu iz činjenice, što su pali na skupštini Poale Cijona povici, koji nisu demantovani, povici kao »Horthyjevci« i slični, koji aludiraju na podrijetlo naših prijatelja iz krajeva bivše Austro-Ugarske — da konkludiram drugo, nego da je u govorima, što su se držali, bila sadržina, koja je izazivala slušaoce na ovakove povike, znači sadržina protuštkenaska, uperena protiv grupe oko »Zidovske Svijesti«. Jer masa instinktivno pogadja, na što se nišani, i njezino reagovanje jest rezonancija onoga, na što se odaziva. (Dr. Vita Kajon: Vi ste joj slali, g. doktore, poruke!) O tome pitanju, nemojte misliti, da sam kanio izbjegavati da govorim. I ako sam predsjednik Radnog Odbora, ja imam pravo na svoje sopstveno stajalište, koga ne treba da se odrekнем. Nije ni jedan ministar objektivni neutralac, nego ima stanovitu partijsku ideologiju, koje se drži i u provadjanju svoga ministarskog rada, pri čemu ne mislim da se uspedjujem. Gospodin Hermann je bio emisar nacionalnog društva, koje tada još nije bilo razjurenjeno i u kome još nije policijski komesar vladao. (Tako je!) I oni su na mene lično stavili pitanje, šta da rade i kako da rade. A ja imajući pred sobom Nacionalno društvo, koje je ujedno mjesna cijonistička organizacija, imao sam i sa zvaničnog gledišta dužnost da dam potporu jednoj mjesnoj organizaciji, jer imam dužnost da održim ono što postoji sa onima koji to rukovode, tako dugo, dok se režim ne izmijeni. (Aplaus.) Nemojte misliti da izbjegavam, da odgovaram za ono, što sam po ličnome uvjerenju radio i danas sam na istome stajalištu, i što sam poručio tad, to poručujem i sada ovima na ovoj strani. (Dr. Vita Kajon: ironički: Vrlo nam je drago!) Neke Vam je! Oni treba da ustraju u svojoj borbi, ako je borba ideološka, a ako se borba vodi zbog nečega drugoga, onda treba da prestanu te borbe i na drugoj strani, a ne samo na jednoj. (Aplaus.)

Gospoda su insinuirala »Zagrebu« i Radnom Odboru kao da je on bio i sastavljač ili imao udjela u sastavljanju pisama dra. Huga Spitzera u pogledu Vrhovnog Rabina. U »Jevrejskomu Životu« tvrdilo se, ako se pravo sjećam, da u jednom od tih pisama ima jedna ili dvije riječi, koje mirišu na kajkavštinu, i na to je nadovezano: Vidi se zagrebačka kuhinja! (Dr. Kajon: U to nismo vjerovali, gospodine doktore — primite ovo priznanje, — da je Zagreb upleten.) Gospoda su mi u »Jevrejskom Životu« prigovarala, da sam u svom članku, gdje sam, držim, lojalno iz pisma g. dra. Isaka Alkalaja citirao ono, što se smjelo da citira, izostavio tendenciozno nešto, što meni ili mojim prijateljima ne bi bilo u prilog. Ja izjavljujem evo u prisustvu g. Vrhovnog Rabina da je baš protivno istina i da su one tačkice u znak izostavljanja sasvim nešto drugo i da su izostavljene riječi uperene sasvim drugamo, ali ja ne nam ovlasti, da bez odobrenja g. Vrhovnog Rabina o tome da je govorim. (Dr. Poljokan: Kad datira to pismo? Kad je datum pisma i sarajevski spor?) Ja to pismo nisam ponio i ne sjećam se datuma. Mogu da kažem, da sam to pismo pisao u povodu sarajevskih sporova i iznešenih prigovora protiv g. Spitzera, sa molbom, da se g. dr. Alkalaj izvoli izjasniti, da li ti prigovori protiv g. Spitzera stoje ili nestoje. (Dr. Poljokan: Da se konstatuje!) Ako bude većina ovoga zbora zahtijevala, da se konstatuje, ja ću to učiniti, ali ja nemam volje paktirati sa manjinom. (Dr. Kajon: A Vi se ne poklanjate majoritetima!) Gospodin dr. Braco Poljokan bio je, držim, pravedniji prema meni nego ostala gospoda. (Dr. Poljokan: Još jednu tačku: Kandidatura propalih vodja u Sarajevu, koje ste postavili.) Vrlo dobro! Što se tiče kandidature ovih vodja, stvar je ta, da je mjesna cijonistička organizacija u Zagrebu sastavila jednu listu, i Vama će biti poznato, da posvuda mjesne organizacije sprovadjaju izbore, a ne Radni Odbor. To ne isključuje, da članovi Radnog Odbora, koji su u mjesnoj organizaciji, imaju učešća kod toga. Naši su prijatelji iz Sarajeva uzeti u listinu mjesne cijonističke organizacije ne sa mojim znanjem, ali sa znanjem druge gospode iz Radnog Odbora. Ja sam tek docnije saznao da su stavljena izvjesna lica sa ove strane na tu

listinu, i ako ne vjerujem (okrenut prema grupi »permanentnog odbora«) da Vam je mjerodavno moje gledište, ali kad bi Vam do njega bilo stalo, mogao bih Vam kazati, da ja nisam bio potpuno saglasan sa tim, kao što nisam bio potpuno saglasan sa gdječime, što je i ova grupa (pokazuje na grupu oko ing. Grofa) radila.

Ali ja vjerujem; ako su metodi, i načini nastupanja, ove grupe bili po mome mišljenju u gdjekojem pogledu pogrešni, vjerujem, da je ona rezolucija i onaj zaključak u Radnom Odboru opravdan činjenicama, jer ja smatram, da je ova grupa pored svih svojih pogrešaka dokazala, da joj je u prvom redu interes naše cijonističke organizacije na srcu... (Jedan glas: Nije!) Ja znam da Vama nije! (Povici od strane Kajonove grupe i aplaus: Aha! Znate! — Dr. Vita Kajon: Onda ste Vi gospodine doktore diskvalifikovani, da vodite Savez Cijonista Jugoslavije! — Dr. Kalmi Baruh: skače sa svoga sekretarskog mjesta i uzvikuje uzrujano: Mi smo potpuno suvišni u ovoj sali! Ovdje nama nije mjesto! — Oštri protesti i buka od strane Kajonove i Grofove grupe. Uzvici iz Grofove grupe: To je sve inscenirano! Vi ste i čekali momenat, da rasturite zbor! Nijeste trebali ni dolaziti ovdje!)

(Članovi Kajonove grupe i delegati iz Južne Srbije napuštaju konferenciju. Živi protesti od strane Grofove grupe: Fui! Napolje! Sramota!)

Dr. Aleksandar Licht: Gospodje i gospodo! ja Vas molim da imate strpljenja i mira i da me saslušate, nedajući izraza simpatijama ni na koju stranu. Ja hoću pravedan sud. Hoću da nastavim svoj govor, a pošto su gospoda izašla, klonit ću se da sa osobama razračunavam.

Gospodje i gospodo, na kraju dozvolite mi, da kažem još ovo: Vi ćete imati da sudite o tome da li je ovo uzrujanje, koje je najednput nastalo, bilo... (Mihajlo Lewi: inscenirano! Lažno!) — molim da me se ne sugerira, — da li je bilo uvjetovano načinom i riječima, koje sam ja izrekao. Ja nemam puno razumijevanja, za političke ili parlamentarne »taktike«, i ja prepuštam sud o tome Vama, da li je, parlamentarno-taktički, bio ovaj eksodus ispravan ili nije. (Glas: Nije! — Nadrabin dr. Lewi: Molim da povučete riječi: »Vi niste cijoniste!« Ja se s time ne slažem!) Ja Vas pozivam da mi kažete, jesam li ja u toku današnjeg govora izustio riječ: Vi niste cijoniste! (Dr. Lewi: Ja sam tako razumio! — Zagor i graja).

Predsjednik: Gospodo! Ovdje se radi očito o jednom nesporazumu; koji je mogao nastati uslijed toga, što se svaki čas prekida govornik pitanjima i upadicama razne vrste, i stvaraju se čitavi dialozi. Ja nisam čuo iz usta gosp. dra. Lichta, da bi on rekao grupi sa one strane, da oni nisu cijonisti. (Jedan glas: Bile su posljednje riječi, gospodine predsjedniče!) Ja sam razumio samo to, da je gosp. dr. Licht rekao, da njima ne leži na srcu organizacija naša. To je privatno mišljenje osnovano na događajima, i ono ne daje povoda, da bi moglo skloniti gospodu na eksodus. Molim g. dra. Lichta da nastavi svoj govor.

Dr. Aleksandar Licht: Gospodje i gospodo, imam još da govorim o pitanju, zašto nismo slali emisare u Sarajevo, koje bismo po mišljenju nekih imali slati, da zagladi ovaj spor. U tom pitanju ja sam bio u pravo u minoritetu, jer je Radni Odbor bio za to, da se šalju emisari. Radni Odbor je odstupio kasnije od svoga gledišta s razloga toga, jer je vezao to šiljanje emisara o moju osobu, a ja smatram i smatrao sam, da nisam kadar da tu misiju izvršim. Medjutim, ja imam mišljenja mjerodavnih lica za svoju podkrepku, da ovo šiljanje emisara nije bilo uputno bez obzira na to, što ja držim, da ne bi imalo svrhe. No g. dr. Vita Kajon je u svome govoru rekao, da Radni Odbor treba da stoji iznad partija i da se ne miješa u sporove, koji između njih nastaju. Je li moguće, da je on to pored svega toga ipak želio — i ako je tu želju tek sada izrekao? Ovo je stvar, o kojoj se moglo različito suditi, ali, kako sam rekao, moje je mišljenje da šiljanje emisara ne bi imalo svrhe. Ja ne znam, smijem li citirati jednu vrlo odlučnu i uvaženu ličnost u našoj sredini, koja je bila istoga mišljenja u tom pitanju, a koja, nije u Saveznom Odboru.

Ako sam dakle pisao spominjani uvodnik a lično, ja sam mogao da griješim, — o tome će drugi da sude — ali je moje mišljenje, da nisam bio pristran ni u tome slučaju i niko ne će smjeti

kazati, da sam podvaljivao; ja se nikad nisam služio metodima podvaljivanja.

Gospodje i gospodo, držim da sam u glavnom iscrpio što sam imao da kažem. (Jedan glas: A šta je Radni Odbor uradio za Južnu Srbiju...) Na to bih imao da kažem ovo: Ja sam bio onaj, koji sam tražio za Južnu Srbiju saradnju Dra. Vite Kajona; dok je on boravio u Beču na studijama; ja sam mu po njegovim prijateljima poručio nekoliko puta, a i Radni Odbor mu je to zvanično saopćio, da je naša želja, da on stavi svoje sile u službu naše organizacije i cionizma, pa da ga molimo, da poradi u Južnoj Srbiji kao odličan poznavalac španskog jezika, u cilju propagande za Keren-Hajesod. G. Kajon izjavio se pripravnim, ali uslijed studija nije odmah mogao da se odazove, nego je tek poslije po našoj molbi, imajući legitimaciju od nas, kao naš delegat, išao u Južnu Srbiju. Ja mislim da se ne varam, da smo nekoliko puta molili i g. nadrabina dra Morica Lewi-a, da ide u Južnu Srbiju. Ne krivim g. nadrabina, što nije išao, jer ne mogu da prosudim, koje su zapreke bile, zbog kojih nije mogao ići. Mi smo se uviđajući defekt u našoj organizaciji, što nismo imali sila na raspolaganju, a i one, koje smo imali, nisu mogli na vrijeme ići, obraćali nekoliko puta na Egzekutivu Svjetske Cijonističke organizacije, da šalje naročito španske govornike u krajeve Južne Srbije. Ali i tu smo do sad bili loše sreće. Ovo nam je prvi put uspjelo, da g. prof. Goldmann evo sada nakon mnogih naših urgencija dolazi u Jugoslaviju, da vrši Keren-Hajesodsku akciju.

Da ja sa svoje strane nijesam bio protiv sporazumijevanja, neka služi za ilustraciju i taj moment, da je meni bila povjerena redakcija jednog posebnog broja ugledne revije »Nova Evropa« u Zagrebu »O našim Jevrejima« i da sam za taj broj molio posredno za saradnju g. dra Kajona, i ako u pitanju politike ne dijelim njegovo mišljenje. Ja dakle ni u čemu nijesam kriv, što su prilike krenule onako, kako su krenule, ali ako bi i bilo objektivne krivnje na meni, jer niko nije kompetentan, da o sebi sudi nepristrasno, da li mu je svaki korak tačan ili nije, to mogu da kažem mirne savjesti: da subjektivne krivnje na meni nikad nije bilo. I s time, gospodje i gospodo, i ako imam mnogo toga zabilježeno, o čemu bih trebao još da govorim, ja mogu da završim.

Gospodje i gospodo! Vi ćete imati da odlučite o tome, hoćete li ne čete li odstupajućem Radnom Odboru podijeliti dešaržu. Ovo je prviputa, da taj apsolutorij ne biva podijeljen po Saveznom Vijeću jednoglasno, i ako je u drugim Saveznim Vijećima bilo stvarno oštrih kritika rada Radnoga Odbora. Ja ne žalim tu činjenicu kao činjenicu, žalim samo »unterton«, prizvuk tih činjenica. Ja bih želio da su ostala ovdje sva gospoda koja su izašla, i da sva glasaju i da sva Vama kažem: Ta ja nemam u svojim žilama riblju krv, gospodje i gospodo! Ja sam podvrgnut afektima i emocijama kao svaki od Vas, ja nemam možda patrijahalne smirenosti jednog starine, koji svaki svoj čin samo po mozgu udešava. Možda, možda sam i preko korisne mjere podvrgnut afektima. Ali imam svijest u ovome času, kad odstupam sa zvanične tribine kao predstavnik Cijonističke organizacije, imam svijest da mogu reći, da je moj rad i u ovoj godini, kao i u minulim godinama, služio čistim intencijama, koje su me rukovodile po neograničenoj ljubavi za stvar, kojoj sam služio. Imao sam puno razumijevanje i ljubavi prema svim Jevrejima u našoj Kraljevini, i držim, da je moj dosadašnji rad, moj uticaj u sve što je cijonistički bivalo ovdje, iako se sve ne može matematički činjenično utvrditi, bio takav i tolik, te mogu da kažem, da je velik dio velikog djela cijonizma u Jugoslaviji bio moje djelo, pa da stoga zasluzujem da me u ovome času ovaj zbor ne osudi. (Usklici: To je nemoguće! — Živio! Buran aplaus!)

Gospodje i gospodo, ako sam kazao, da sam individualista, Vi ne smijete tome da podmećete smisao ili primisao, kao da sam antidemokratski raspoložen, i kao da je meni svejedno, kako će većina odlučiti, jer ja pred Vama imam puno respekta i polajem važnost na Vaš sud o mom dosadašnjem radu. I ja Vas molim, da pravedno sudite! (Burao i dugotrajno odobravanje).

Predsjednik: Ima riječ g. prof. Goldmann, da sa nekoliko riječi opravrgne prigovore, koji su protiv njega pali.

Profesor Goldmann govori na njemačkom jeziku, te razlaže način svoga rada, koji je u ovom času bio težak.

Predsjednik: Rasprava je dovršena. Pošto se glasa o podjeljivanju razrešnice, molim g.

David Spitzera, da izvesti o naknadnoj verifikaciji, koja je obavljena.

David Spitzer: Izvještava o naknadnoj verifikaciji. Verificirano je 107 mandata.

Predsjednik: Prekidam sjednici na 10 časaka da prije podne možemo svršiti glasanje o razrešnici.

Poslije odmora.

Opozicija, Kajonova grupa i delegati iz Južne Srbije, ulaze u salu, pozdravljeni od strane lijeve galerije.

Predsjednik: Molim da lica, koja nijesu delegati, odijeljeno sjednu, kako bi se dobila točna slika o glasanju.

Ima riječ dr. Aleksander Licht za jednu izjavu.

Dr. Aleksandar Licht: Tek naknadno mi je rečeno, da je uzrok uzrujanja gospode sa ove strane bio taj, te bih bio izjavio, da oni nisu cionisti. Ja sam bio na čisto s time, da ja tu izjavu nisam dao i zamolio sam da mi se dade stenogram o toj izjavi. Prije nego što nastavim svoju izjavu, molim gospodina stenografa, da pročita svoj stenogram o mojoj izjavi.

Stenograf Gojko Božović čita: ... Gospodin dr. Licht je kazao ovo: »Ja smatram da je ova grupa pored svih svojih pogrešaka dokazala, da joj je u prvom redu interes cijonističke organizacije na srcu. (Jedan glas: Nije!)...«

(Graja od strane Kajonove grupe: Nije tako rekao, nego: A nama nije!?)

Stenograf: Ja sam tako čuo! Gospodin Dr. Licht je na to odgovorio ovo: »Ja znam da vama nije!« (Ironijski uzvici od strane Kajonove grupe i aplaus: Aha! Znate! — Dr. Vita Kajon: Onda ste vi gospodine doktore diskvalifikovani da vodite Savez Cijonista Jugoslavije).

Dr. Aleksandar Licht: Izjavljujem, da nisam ni mislio reći; Vi niste cioniste. Ja sam razumio g. Koena, da je on rekao: »A nama nije!« apodiktičkim, a ne upitnim izražajem. Ja sam mirne duše i bez uvrede mogao reći: »Znam da Vama nije« — jer znam da je Poale Cion, čiji je predstavnik g. Koen, zasebna Socijalistička federacija izvan sklopa zemaljskih federacija, pa može biti njegovo uvjerenje — ja se s tim ne slažem — da Poale cion nema specijalnog interesa za Savez Cijonista Jugoslavije, koji je po bitnosti svojoj buržoaski. Držim da je time ova stvar objašnjena. Želio bih da jest. (Aplaus i odobravanje na desnici i centru).

Dr. Kalmi Baruh: Moja je izjava, neposredni povod, da je moja grupa napustila ovu konferenciju. Ja se moram opravdati pred gospodom delegatima zbog toga koraka. Gospodo! Kao što je rekao g. dr. Licht, da sam ja jevrejskim instinktom reagirao na to, ali ja izjavljujem, da je to samo, ako hoćete, jedna erupcija od onoga procesa, koji se od jučer vodi. Ja mogu da razumijem kad g. Grof kaže, da nisam cionista, on je moj partijski protivnik, ali ne mogu da razumijem, kad se sa predsjedništva aludira na neku trulu granu, koju treba odsjeći sa zdravoga stabla. Kad g. dr. Licht kao predsjednik Radnog Odbora, koga ja ne poznajem lično, ali koga znam kao pokretača »Židovske Smotres«, prevodioca pjesama i ideologa u našem pokretu, kad on dodje pa meni i mojim kolegama dade ovakvu jednu izjavu dvosmislenu, onda nismo mogli drugo učiniti nego napustiti salu.

Dr. Kajon: Molim da mi se dopusti da dam jednu izjavu u interesu sloge i mira. Gospodo, nama je Sarajlijama vrlo neprijatno i vrlo neugodno da je došlo do ovakvih incidenata, i da smo mi, ne našom krivicom, izazvali ovdje utisak kao da mutimo slogu i ne želimo zajedničku saradnju.

Mi dobro znamo, zašto i radi čega smo došli na konferenciju cijonista Jugoslavije: radi toga, da se omogući jedna kooperacija svih cijonista raznih nijansa. Znamo da samo u zajedničkom radu leži uspjeh cijonističke stvari u Jugoslaviji (Odobrovanje). I radi našeg dubokog poštovanja prema nekim pojedincima u predsjedništvu ovdje, čiji rad poznajemo, nama je žao što je do ovoga došlo, i meni je naročito žao, da se stavlja cijelo naše istupanje, kao da imamo nešto lično protiv uvaženog gospodina dr. Huga Spitzera. (Aplaus). Mi dobro poznajemo njegov rad i dobro znamo, sa kolikim je žrtvama bilo spojeno njegovo istupanje za cijonizam u doba, kad se htjelo kuraži za priznavanje cijonistom. Želim samo, da su gospoda moguće uslijed udaljenosti toliko se odstranila strujanju u našoj jevrejskoj sredini pa ne mogu da nas razumiju, i radi toga molim ih da ne shvate da je to lično upereno protiv njih. Ne znam šta se već juče govorilo i ne znam na što se aludiralo, meni je to nejasno danas: (Uzvici: Nama je jasno!)

Dr. Vita Kajon: Gosp. dr. Hugo Spitzer je jednu moju upadicu prenio na sebe i moguće na drugu stvar, na koju nisam mislio. Ako sam u čemu uvrijedio g. dr. Spitzera, uvijek sam spreman da mu se izvinim. Isto tako i g. dr. Lichtu, i meni je žao da je došlo do nesporazuma izmedju mene i njega. Poštujemo njegov rad, ali tražimo da se poštuje i naš. G. dr. Licht može da kaže, da sam ja bio jedan od prvih njegovih saradnika u Jugoslaviji iz Sarajeva, i ako on iza sebe ima cijonističkoga rada, — da ga imam i ja i mnogi naši, Zašto da mi taksiramo cijonističke osjećaje?! Nije mi poznato da postoji mjerilo kao neki toplomjer da se vidi ko je bolji i veći cijonista.

Moguće da se razlikujemo, ali ne treba dovoditi u sumnju naše jevrejsko osjećanje i iskrenu želju za saradnjom. Tražili smo razumijevanje za naše specijalne potrebe i to priznaje jevrejstvo cijeloga svijeta. Mi ćemo se u tome složiti, i ja Vas molim, da vi ne razumijete naše istupanje kao takvo, da mi želimo da se odkačimo od Vas, ali imajte razumijevanja i za nas, da mi jednako osjećamo, kao da se neka hegemonija nad nama vrši. Moguće je to pogrešno, ali je to osjećajna stvar, i molim Vas da vodite računa o tome.

Mnogo mi je žao, da sam dobio dru. Lichtu, kad je rekao, da je iznio suštu istinu, da je to podvala (aplaus). Želim duboko što sam rekao, ali sam htio time da kažem g. dru. Lichtu: ne sumnjam, da je bona fide napisao ono, ali na osnovu jednostranih informacija. To je naše uvjerenje i ne može nitko da nam ga otme. I kad sam rekao, kako duboko poštujemo rad g. dra. Huga Spitzera i g. dra. Lichta, molim da se ne shvati uestezanje našeg povjerenja za Radni Odbor, kao da mi ne poštujemo njihov rad. Ali na osnovu onih činjenica i optužbi koje sam iznio, i koje je priznao manje više lojalno g. dr. Licht, da su sve one činjenice istinite. (Protesti: To nije istina!) Mislim, u pogledu zvanične poruke Sarajlijama, kandidature Sarajlija u Zagrebu, tu su se moji navodi pokazali istinitim. Iz tih razloga žalimo, što ne možemo podijeliti dešarž Radnome Odboru. Inače dozvolite da ponovim izjavu g. dra. Barucha, da mi želimo, da se nadje jedna platforma za zajedničku kolaboraciju svih cijonista u Jugoslaviji uz naročitu pažnju na naše specijalne potrebe i naše osobine. (Aplaus na ljevici i usklici: Živio!)

Predsjednik: dr. Hugo Spitzer: Prije nego što predjemo na glasanje, dozvolite i meni jednu ličnu primjebu. Juče i danas su se razni govornici dotakli mene, i izgleda kao da se tim njihovim izvodima ima da stvori ili probudi jaz, koji postoji izmedju g. vrhovnog rabina dra. Isaka Alkalaja, koga ja kao svećenika i kao čovjeka veoma visoko poštujem — i mene. Poziva se tu na stav, koji sam ja u predmetu njegovog imenovanja kao vrhovnog rabina zauzeo. Ja bih mogao diskutirati o tome jednostavno otkloniti, jer sam ja taj stav zauzeo u svojstvu kao predsjednik Saveza Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina, i da sam samo tome Savezu zato odgovoran. Ali meni je stalo do toga, da i ovdje, gdje je upravo izgledalo čas prije, kao da postoji neki duboki nepremostivi klanac izmedju eškenaza i sefarda, ustanovim, da sve ono, što se o ovom odnosu pisalo u sarajevskim političkim novinama i našim, i u jednom broju »Jevrejskog Života« od početka do kraja izmišljeno. Ja nisam zauzeo stav protiv ličnosti g. dra. Alkalaja, nisam stav zauzeo protiv toga, da je sefardskom rabineru dopalo to visoko dostojanstvo i odlikovanje, ja nisam ni jednom riječju spomenuo, da bi imali u Kraljevini S. H. S. dostojnijih rabina za to mjesto. To su sušte izmišljotine, kao što je izmišljotina ona bajka »Jevrejskoga Života«, o aktu, koji je navodno nestao iz kancelarije Saveza općina. Moji dopisi leže u arhivu Saveza i o autentičnosti može se svaki uvjeriti. Preko prigovora o diskvalifikovanju, Vi ćete dopustiti, da ja predjem. Ja dotičnom ni najmanje ne priznajem pravo na to. Predsjednika jedne velike organizacije može samo ta organizacija da diskvalifikuje. Samo ona može kazati, da je njegov rad bio protivan interesima i dostojanstvu te organizacije. Ja da sam našao u onim izjavama i zeru opravdanosti, ja ne bi tu bio, povukao bi konzekvence. (Pljeskanje.)

Dr. Bukić Pijade: Imam u ime svih beogradskih delegata da dadem jednu vrlo kratku deklaraciju i predlog. Na prvom mjestu imam izjaviti, i Vi ćete to razumjeti, da mi duboko sažaljavamo način rada na današnjem vijećanju. Tu je bilo stvari i stvarčica, koje su za trenutak pomutile naš rad i utvrdile u nama mišljenje za moment,

da se ovako ne može više raditi. Mi bi voljeli, da smo mogli bilježiti u anale, da se Beograd ponosi, što je cionistički zbor tekao drukčije. Ali ako je naša žalost radi toga zamašna, naša radost bit će još zamašnija, ako će se ove nesuglasice zagladiti. To je poruka beogradskih delegata. (Burno odobravanje i aplaus.)

Imam u ime beogradskih delegata izjaviti puno poštovanje Radnom Odboru i gospodinu predsjedniku. To je naše nepodjeljeno mišljenje, da je pšlovima rukovodio vrlo objektivno, da je možebiti, pošto je čovjek od krvi i mesa, mogao nešto prečuti i previdjeti, ali da mi imamo puno poštovanja za taj njegov dugogodišnji rad na jevrejskim poslovima. (Pljeskanje i uzvici: Živio!) Ne manje poštovanje moram da ukažem i g. dru. Lichtu, (Živio!) da mu izjavim sve naše priznanje na njegovom radu, koje se prostire decenijama i koji je jakim i lijepim plodovima urodio. Lično imam da izjavim da imamo osjećaja i zahvalnosti za njegov rad kod omladinaca i da mu želimo na tom terenu i poslu još bolji uspjeh. (Živio!) U ime beogradskih delegata čast mi je podnijeti ovu rezoluciju:

1. Savezno Vijeće podjeljuje odstupajućem Saveznom Odboru apsolutorij i izražava mu priznanje za njegov dosadašnji rad.

2. Savezno Vijeće smatra za svoju dužnost da izrazi svoju zahvalnost na dugogodišnjem predanom radu dosadašnjem predsjedniku Radnog Odbora, g. dru. Aleksandru Lichtu, koji je svojim neumornim i oduševljenim radom stekao neospornih zasluga za našu organizaciju.

3. Savezno Vijeće stavlja ovom prilikom budućem odboru i svima mjesnim cionističkim organizacijama u dužnost, da rade intenzivno i objektivno na izravanju nesuglasica, koje nanose štetu idejama Saveza i cijelom cionističkom radu.

Glasono se zasebno o svakoj točki rezolucije, te je prihvaćena 1. točka sa 59 protiv 16 glasova, dok su druga i treća točka jednoglasno primljene uz velike cvacije za dra. Lichta. Oduševljeno se klicalo i Beogradjanima i slozi.

Nadrabin dr. Moric Levi (Sarajevo): Gospodo, svi koji posjećuju naš kongres, poznavaju ličnost našeg dičnog sadašnjeg predsjednika. (Živio!) Svi mi znamo, koliko se taj naš vodja odao visokim ciljevima cionističkim. Mi, koji smo pratili njegov dugogodišnji rad na dobro jevrejskog naroda i naših ideala, svi mi imamo pravo da se dičimo s našom starinom i predsjednikom g. drom. Hugom Spitzerom. (Živio!) Mislim, da treba ovom prilikom naročito da istaknemo sa ovoga mjesta zasluge ovoga našeg starine i ne će mi se spočitnuti, kad bih stavio prijedlog, i ako se nisam ni s kim sporazumio. Htio bih zamoliti visoki Kongres, da se na vidljiv način daje izražaja naših naročitih osjećaja zahvalnosti i poštovanja, a naročito ljubavi prema našem starini, koji se stavio na čelo našega pokreta. On se stavio na čelo našeg pokreta u ono doba, kad je cionizam još bio jedna utopija, i kad su bili ismijivani ljudi, koji su se stavljali na čelo ovoga pokreta. I taj naš dobri vodja, koji se još prije 20 godina stavio na čelo naše akcije, i saradjivao, — dozvolite mi taj izraz — moguće čak i sa djecom, nije apsolutno pazio na svoj položaj, koji je imao u Osijeku i u drugim krajevima, on se nije nikad žacao, da u najmanjem gradiću, kod najmanjeg svijeta i kod omladinaca, kao sjedi i stari muž zajedno s njima saradjuje. Ja, gospodo, momentano ne bih htio iznijeti konkretan prijedlog i uvjeren sam, da će se naći način, da se daje našem vodji ono, što u potpunom smislu riječi zaslužuje. Ja umoljavam sve prisutne, gospodje i gospodu, da ustanete sa mjesta i da zajedno sa mnom kličete našem dičnom predsjedniku g. dru. Hugi Spitzeru: Hedad! (Svi delegati i gosti ustaju i kliču »Hedad!« uz burni i dugotrajni aplaus.)

Dr. Fridrich Pops: Sticaj prilika je bio takav, da smo namjerno izostavili našeg dičnog predsjednika g. dra. Hugu Spitzera. Prvobitna je ideja bila, da se zbilja g. dr. Spitzeru prikaže priznanje u ovoj rezoluciji, koje mu priznanje prema njegovom radu iskazuju ne samo u Jugoslaviji nego i u cijelome svijetu. Ali kad je već naš uvaženi potpredsjednik g. dr. Moric Levi naglasio, onda smatram za svoju dužnost, da kažem, da je naša intencija bila, da u zasebnoj rezoluciji iznesemo te zasluge i ukažemo našu poštu našem predsjedniku g. dru. Hugi Spitzeru. Namjerno smo izostavili taj pasus, da se važnost toga ne bi umanjila u rezoluciji, u kojoj inače ima toliko pasusa. Ali sad sticajem prilika mislim da ću pogoditi i želju našeg predlagaca i želju cijeloga kongresa, kad

izjavim ne samo naše priznanje uvaženoj osobi g. dra Hugu Spitzera, već i kad usvojimo predlog, da ga izaberemo za počasnog predsjednika cionističke organizacije Jugoslavije. (Burni usklici: Hedad, Živio!)

Predsjednik: Ja ne bih bio ono, što je rekao g. dr. Pijade, čovjek od krvi i mesa, ako bih ja ovdje rekao, da Vaše priznanje, koje ste mi ukazali, mome srcu ne godi. Ne gospodo, ja sam Vam zato vrlo zahvalan. Ja znam, da je u mnogim cionističkim akcijama možda moje ime, moj primjer više važio i ljepši uspjeh postigao nego moj vlastiti rad. Ali to me nije nikada smetalo, ja sam to, smatrao svojom dužnošću da stavljam u službu cionizma ono, s čime raspolazem. To bi trebalo biti načelo svakog poštenog cioniste, svakog Jevreja, da služi svome narodu onim što ima, a ne da se odbija možda za to, što u sebi ne nadje ona sjajna svojstva, kojima se odlikuju druge vodje u tom pogledu. Tom Vašom simpatičnom enuncijacijom, dali ste mi prilike, da razjasnim još jedan nesporazum, koji se je izgleda po izjavi gosp. Baruha ovdje podkrao. Spočitnuo mi je g. dr. Baruh, da se jučer govorilo o truloj grani, koju treba odsjeći. Da je čitao i drugi stav te rečenice, on bi našao odmah, da to nije nikako upereno protiv prijašnje — danas nemamo više — opozicije u ovome času, ja sam uvjeren, da bi to uvidio. Ja sam rekao: Ako je koja grana trula, odsjecite je, ali nemojte podsjeći stablo. Ako Vam se uprava ne dopada, izaberite si novu. Ovu drugu rečenicu trebao je da dovede u vezu pa bi vidio, da se to naročito tiče nas, koje Vi držite trulim, (Smijeh.) Nego suho je to granje, a najsuvlja grana to sam ja. (Buran smijeh.) Vi je ne ćete odsjeći, Vi ste mladi ljudi. Vi ste me odsjekli time, što ste me stavili u stanje pokoja izabравši me za počasnog predsjednika. (Smijeh.) Toga dostojanstva naš statut ne poznaje i ja bih rado otklonio to naimenovanje s razloga toga, što počasno zvanje uvijek pretpostavlja neki inaktivitet. Ako sam ja izjavio, u tome je moja odluka čvrsta — da ja ne želim više stajati na čelu naše organizacije — ja se aktiviteta za tu organizaciju ni najmanje nisam odrekao. (Gromko odobravanje sa usklicima: Živio!) Ja želim da stupim u tu našu vojsku kao običan redov. (Aplaus.) U najboljem slučaju kao dobar izvježbani podčasnik, koji zna na svaku zapovjed da kreće desno i lijevo, za krajnu pobjedu svoje ideje. (Aplaus.)

Ja Vam od srca blagodanim na počasti, koju ste mi ukazali, ali ja ću je upotrijebiti, ako istrošim svoje dosadašnje vizitkarte, kao naslov, ali ne kao zvanje. (Smijeh.) Ja to odbijam. Ja ću ostati kao što sam bio prvi čas, kad sam došao do spoznaje, da je u cionizmu spas jevrejstva ostao ću u saradivanju i kadgod me trebate, zovite, ja ću stajati na raspoloženju. (Burno i oduševljeno pljeskanje sa strane sviju grupa i delegata s usklicima: Hedad!)

Dr. Vita Kajon pristupa dru Lichtu te se njime rukuje.

Predsjednik: Gospoda dr. Licht i Vita Kajon pružaju ruke jedan drugome na sreću sviju nas.

Dr. Licht: Ja vjerujem, da je ovaj gest čestit i iskren i sto po sto čisti cionizam.

Oduševljenje u cijeloj sali penje se do ekstaze. Odobravanje i aplaus neprestano traje. Beogradski delegati dr. Bukić Pijade i dr. Fridrich Pops uspjevaju da pomire oba sarajevska krila. Svi prisutni spontano ustaju i oduševljeno pjevaju Hativku.

Sjednica prekinuta 13 sati 25. minuta.

Poslije podne.

U nastavku sjednice drži dr. Adolf Benau (Sarajevo)

OMLADINSKI I KULTURNI REFERAT.

Običaj je, da se na našim Saveznim Vijećima drži referat o jevrejsko-kulturnom stanju u ovoj državi, o kulturnoj organizaciji i radu, o kulturnim potrebama i da se u vezi s time postave neke teze kulturnog rada, koje se onda obično jednoglasno prime, da se opet zaberave do slijedećeg sastanka, kad se opet počimlje iznova s istim uspjehom. Nije mi namjera, da se povedem za ovim primjerom, da broju dosadašnjih referata pridodam još jedan i da provociram ponovno primanje suvišnih i

za nas nepotrebnih rezolucija. Ne želim se upuštati u specijalna razmatranja pojedinih problema rada i organizacije, nego ću da se ograničim na jednu sasvim opću sliku našeg kulturnog stanja i naših zadaća, kao rezultantu potrebe i realne mogućnosti ostvarenja. Želim postići samo jedno, a to je, da ispunim prazninu u općem prikazu. Ja suviše trezveno promatram situaciju, a da bi mogao vjerovati, da će ma i jedna, kakogod bila lijepa i zvučna rezolucija biti u stanju, da nas pokrene iz letargičnog stanja, u koje smo zapali. Zato su potrebite sasvim druge sile, a ne lijepi govori i još ljepši zaključci.

U moj je referat ovaj puta uklopljen i omladinski referat. I ako među ta dva referata postoji uska veza poglavito zato, što je omladina u prvom redu pozvana, da provede praktično ostvarenje prosvjetnih zahtjeva, ipak se, bar u ovom prikazu, mora da povuče granica između ta dva pitanja. To je tim nužnije, jer se od omladine traži mnogo više nego li samo nošenje i propagiranje kulturnih maksima, što se od nje traži, i to u prvom redu, sposobnost da preuzme teško nasljedstvo jevrejstva i da ga preko sebe preda idućem pokoljenju. U taj pojam sposobnosti spada mnogo i na to ćemo se morati još posebno osvrnuti. Ali ja ću već sad, da izbjegnem suvišnom ponavljanju, iznijet dodirnu tačku tih problema. Sve naše prosvjetno nastojanje mora u prvom redu biti namijenjeno omladini, kao najelastičnijem i najprikladnijem elementu, ondje ono mora da nadje odziva i plodnog tla, a tek onda, kada je klica zdravo zasadjena, tek onda se mogu očekivati realni i dobri plodovi. Naša omladina mora da se osposobi za shvaćanje naše prosvjetne nužde, ona mora da u svom prvom i primjernom vaspitanju primi toliku dozu jevrejske sadržine, da se onda u njoj samo rodi potreba za usavršavanjem i daljnom izgradnjom. Sve što smo dužni da učinimo za našu jevrejsku prosvjetu su samo pomagala k jednom velikom cilju: jevrejziranju našeg podmlatka. Jer ako smo iskreni moramo bez sustezanja priznati, da nam podmladak izmiče, da on sve većma gubi smisao za pravo i istinito jevrejstvo i nikakav umjetni nacionalizam niti politički odgoj ne će biti u stanju, da nekoga vrati jevrejstvu, koji je izgubio nutarnju vezu sa jevrejstvom. I obratno, onde gdje postoje jake duševne veze između čovjeka i naroda, ondje su sve sile asimilacije i oportuniteta iluzorne, one ne će moći odnaroditi čovjeka koji je najosjetljivije i najfinije niti svoje duše svezao sa velikom i univerzalnom jevrejskom dušom. Taj se psihološki momenat mora razumjeti i proživjeti ako se želi nešto učiniti i reći u pitanju našeg prosvjetnog progressa. U to se mora uživjeti onaj, koji hoće da razumije vezu između našeg omladinstva i naše jevrejske kulture i koji želi da naše jevrejsko kulturno pitanje posmatra sa praktičnog stajališta, sa stajališta njegovog primjenjivanja na život i životne potrebe. U čemu zapravo leži naš kulturni problem? U proživljavanju jevrejstva. Ne varajmo se. Mi nijesmo više Jevreji prijašnjih vremena u kojima je jevrejstvo bilo samo po sebi pojmljivo, nešto što je zapravo sačinjavalo životni sadržaj onih Jevreja. Za njih je kulturni problem bio problem vaspitanja i progressa, a njihovo jevrejstvo je bilo čvrsto poput klisure, ono nije bilo problematično.

Kod nas je drugačije. Mi se moramo vratiti jevrejstvu, jer smo se od nje ga udaljili, a tek onda dolazi kod nas na red daljnji razvoj, progres i nutarnja emancipacija. Naša današnja emancipacija je istovjetna sa asimilacijom, ona je u suštini negacija jevrejske kulture, jevrejskog života. Sve fraze, kojima mi tu evoluciju prikrivamo su samo psihološki razumljive samoobmane, koje nas mogu letimice da opoje, ali čije razorno dejstvo ne će i ne može izostati.

Natrag ka jevrejstvu, to je prva i glavna naša parola, ma koliko ona zvučila reakcionarnom i konzervativnom, Natrag ka jevrejstvu i to izvorima jevrejstva, natrag k Tori, prorocima, natrag tradicijama i ceremonijama. Ne smijemo pustiti s vida, da mi živimo u galutu pod silnim uplivom svakdašnjeg života i okolne kulture i da mi ne možemo obraniti jevrejstvo u sebi, ako nam manjka sadržaj, nutarnja sredjenost. Oni tamo u Erec Jisraelu, u jevrejskoj zajednici u jevrejskom životu proživljavaju svoje jevrejstvo svakog časa svojeg života, oni ga proživljavaju kad zemlju kopaju, kad kamen tuku, kad hebrejskim slovima unašaju upise u svoje trgovačke knjige, kad sjede u školskoj klupi, kad tuguju i kad se vesele. Kod nas svega toga nema. Mi moramo da naše jevrejstvo nosimo u sebi, mi moramo biti ispunjeni njime, ako želimo u našim teškim prilikama, da ostanemo celoviti, zaokruženi i potpuni.

Mi se moramo vratiti Tori, moramo je poznavati i razumjeti. Ja ne propovijedam nikakav religiozni fanatizam, ja ne tražim slijepo pokoravanje propisima biblije. Ali tražim, da svaki Jevrej poznaje bibliju, pa makar je i negirao. Neka svako tumači proroke kako hoće, u modernom ili konzervativnom smislu, u duhu reakcionarstva ili komunizma, ali poznavati ih mora želi li biti nosiocem jevrejske ideologije. Naša tradicija je naša poezija, ona je naša romantika i idila, ona je pokretna sila svih viših i liepih poriva naše duše. Nitko ne može razumjeti jevrejsku tugu ni jevrejski smijeh, jevrejsku poslovicu, ni jevrejsku šalu, koji ne poznaje njezino korjenje u jevrejskom životu, u jevrejskoj tradiciji. A mi nogama gazimo ono, što je božanstveno u nama, što nas uzdiže nad prahom svakidašnjice. Naš je ceremonijal možda preživljen, on je anahron i klerikaln u nekim formama, ali on je lanac koji nas veže sve dotle, dok na njegovo mjesto ne dodje nešto drugo, što će imati istu moć i istu praktičnu vrijednost. A toga mi danas još nemamo. Pa ako mi taj ceremonijal više ne ćemo, ako ga negiramo, razumimo ga bar, pobimo ga iz naše jevrejske duše, a ne samo zato, jer ga naša odnarodjena i asimilirana duša ne može više da razumije, jer smo pobjegli od njega, zato što je on moralno jači od nas, pa ga se bojimo.

Naš jevrejski kulturni problem počimlje u našoj kući, kod najmladje naše djece. Oni hederi naših djedova, protiv kojih se toliko borismo i koje konačno uništismo—oni su sačuvali jevrejstvo u nama. Mi smo te hedere porušili, a što smo na njihovo mjesto postavili? Prazninu. A ta se praznina grozno osvećuje na nama i na našim nasljednicima. Mi ne nasmogosmo toliko snage, da proces dokončamo, da pobjegnemo sasvim, da to jevrejstvo pokopamo u ruševinama emancipacijone epohe i tako postadosmo polovični, nepotpuni, bolesni ljudi. Mi smo galut potencirali, jer

smo uz vanjski galut stvorili galut u nama, a sad smo preslabi da se opredijelimo ovamo ili onamo. Djecu smo stavili u svijet, utisnuli smo im žig jevrejstva na njihovu bijedu i sramotu; jer oni od tog jevrejstva ništa nemaju, do li samo patnja i proganjanja. A nekad je našim precima bilo milo da ih pate i uništavaju radi jevrejstva, oni su znali zašto ih muče. Naši mlađji to ne znaju, oni su žrtva slučajnosti, nevine žrtve bolesnog vremena, u koje smo zapali.

Ja govorim o našoj prosvjetnoj nuždi, ne govorim o cionističkom radu. Ali oni, koji rade na renaissanci jevrejstva, a to su u prvom redu cioniste, neka prije svega pomisle na to, da se Jevrejima, jevrejskoj djeci, mora vratiti jevrejski sadržaj. Neka misle na to, naši javni radnici, naši općinski odbornici i jevrejski očevi, oni, kojima je mogućnost dana, da makar kako uplišu na jevrejsko vaspitanje našeg podmlatka.

Tek onda, kad se u nama otvori jevrejska duša, onda će se u nas probuditi interes za jevrejsku povijest, za jevrejsku literaturu i jevrejsku znanost. To je nužno svakome, koji teži za nečim višim, za usavršavanjem, ali to nije inherentni dio naše jevrejske sadržine.

Naučili smo i znamo da je jevrejski narod nemoguć bez hebrejskog jezika. Treba naučiti i poznavati hebrejski jezik. Skoro je suvišno da se to posebno ističe. To je aksiom, koji ne treba dokazivati, jedva je nužno da se spomene. Ali budimo skromni i priznajmo, da mi u našoj sredini nikad ne ćemo oživjeti hebrejsku riječ. Nebojmo se tog priznanja. Ali vaskrisnimo u nas poznavanje hebrejskog slova, tog vječitog simbola jevrejstva. Budimo skromni, ali realni. Ne zatvarajmo oči pred činjenicom, da se u nas užasnim progresom množi broj djece, koja ne znaju hebrejski čitati, koja nijesu u stanju da posmrtnu molitvu pročitaju na hebrejskom jeziku. To je sakrileg. Čuvajmo naše svetinje, jer bez njih smo narod bez blagoslova, moralni robovi bez božanskog žara. Ne varajmo se time, da se pojedinci svojom duševnom snagom, bez svih tih privjesaka mogu uzdignuti nad običnom razinom, narod kao masa pada u moralni kal. Mi bijasmo nekoć narod proroka....

Samo onda, ako se u nas stvore zdravi temelji, samo onda moguće je raditi na jednom jevrejskom kulturnom progresu. Treba zato imati sredinu, u kojoj se može raditi, treba naići na otvoreno srce, koje će razumjeti rođenu riječ. Treba začu narod, učiti od njega i učeći podučavati ga. Tamo u narodu treba prislušivati emocijama narodne duše, treba čuti narodnu pjesmu, narodnu priču, upoznati se s raznim narodnim običajima i privičkama, treba skupiti sav taj materijal i u izgradjenoj formi opet ga narodu povratiti. U sefardskim i aškenaskim slojevima našega naroda leži ogromno blago, ali se kod nas još nije našla vješta ruka da sve to pokupi i sačuva. U tom narodu leži sva sila uspomena, leže kulturni dokumenti od neprocijenjive vrijednosti, ali se u nas još nije našla vješta ruka, koja bi sve to sabrala i pohranila u sabiralištu jednog domaće, jevrejskog muzeja. Treba začu u taj narod s puno ljubavi i razumijevanja i uzimati i davati. Dajte tom narodu jeftinu jevrejsku knjigu, knjigu, koju će taj narod razumjeti i koja će ga podučiti o tome, što sve u nje-

mu leži vrijednog i dragocjenog. Učite narod, da spozna svoju sopstvenu vrijednost, da uzmožne sebe poštivati i cijeniti.

Govorim o jevrejskom prosvjetnom radu. Dignuti Jevrejina u nama i jevrejsku dušu u jevrejskom narodu! To je prosvjetna parola.

U pustinji i u pijesku se buđi nova zemlja. Jevrejski narod izgrađuje svoju domaju. Ondje nastaje novi, živi centar jevrejske kulture. S tom zemljom, koja će da postane maticom vaskolikog jevrejskog naroda, treba upoznati jevrejski narod, treba naći načina, da se probuđi duboki, nutarnji interes za ovu zemlju. Sistematski, pa makar i suhoparno. Treba upoznati jevrejsku omladinu sa svim prilikama te zemlje, sa njezinom oro- i hidrografijom, sa svim životnim i socijalnim prilikama te zemlje, s uslovima novog života, sa svim pošeškoćama i s perspektivama budućnosti. Samo tako će se uklesati u našoj duši zdrava i istinita predodžba o silnim naporima, koje mora da svlada jevrejski narod želi li doći do cilja. Samo tako će se poništiti lažne i pretjerane fantastične predodžbe o obnovnom radu, Ne radi se o jednoj bajci, koju treba romantički iskititi ni o priči o začaranom carstvu, koje će štap madjioničara da probuđi. Samo onaj, koji otvorenim očima trezveno gleda preda se, koji poznaje i procjenjuje sve zapreke, samo onaj će biti u stanju, da ih uistinu svalada. Samo tako ćemo odgojiti naraštaj, koji će idejno biti tako čvrst, da će moći dokončati veliko djelo trećeg liciata.

Ja sam svoju zadaću shvatio tako, da u ovom referatu bez konkretnih predloga preletim glavna polja našeg prosvjetnog djelovanja i da ih osvjetlim onako, kako ih ja vidim i shvaćam. Moj bi referat bio nepotpun, ako se ne bih — pa makar samo u kratko — zaustavio na našoj sadašnjici, ako ne bih izložio svoje refleksije o položaju jevrejskoga čovjeka spram okoline u kojoj živi, razumije se samo u toliko, u koliko to zasijeca u moju temu.

Galut e naša sadašnjica. Bilo bi suvišno raspravljati o tome, što je galut i kakovo on ima značenje. On je tu i svako ga od nas osjeća i razumije. Bilo bi suvišno upuštati se sad u razglabanje o afirmaciji i negaciji galuta, to bi bilo bezvrijedno, teoretsko naklapanje. Galut je tu i tim je on sam po sebi afirmiran i mi izvrsno znamo, da je njegova budućnost neograničena, kao što je neograničena budućnost jevrejskog naroda. On će mijenjati svoj karakter, jer je on sam po sebi nestalan, on će proživjeti silnu, neslućenu metamorfozu pod utjecajem nove jevrejske zemlje. Ali mi sad moramo da nadjemo u galutu svoje opredjeljenje. U prvom redu zanima nas naše opredjeljenje spram raznih sastavnih dijelova galuta, prema svima mogućim dijelovima jevrejskog naroda u galutu. I tako se vraćamo našem prosvjetnom programu. Treba odgojiti i vaspitati jevrejski naraštaj tako, da razumije, da je galut cjelovit i jedinstven, da je vaskoliki jevrejski narod, ma gdje on živio i pod ikakvim god se uslovima razvijao, jedan jedinstveni, nerazlučiv i nerazdijeliv narod, treba vaspitati naraštaj u smislu apsolutnog narodnog jedinstva. Shvatimo nuždu, koja nas je skovala, ne negirajmo krv, koja u našim žilama teče. Priznajemo, da se istorij-

skom nuždom koješta mijenjalo u tom ogromnom korpusu, da su se pojedini ogranci tog naroda sasvim samostalno razvijali i da su se uslijed istorijskog razvitka daleko udaljili jedan od drugoga. Poštujemo te diferencije, one krju velike kulturne vrednote, proučavamo i upoznajmo pojedine dijelove jevrejskoga naroda i njihove uslove života. Udubimo se u one sile, koje su prouzročile nutarnje i vanjsko kretanje tih masa, proučavamo i shvatimo psihičku dinamiku ovog istorijskog zbivanja. Ali neka je cijelo naše prosvjetno nastojanje uvijek prožeto jednom velikom i svetom idejom: idejom apsolutnog jedinstva i nerazdruživosti jevrejskog naroda. Samo tako će galut dobiti svoje pozitivno osvjetljenje, inače će se izroditi u jednu hrpu borbenih grupa, koje će sebi u svom slijepilu i zanešenosti zadavati neizlječive rane na vlastitom tijelu. Ali pitanje galuta nije s time skinuto s našeg dnevnog reda. U galutu živi jevrejski narod uklopljen među druge okolne narode i nastaje pitanje odnošaja jevrejskog naroda spram okoline u kojoj živi. Između Jevreja i okoline postoje životne veze, koje nitko ne može negirati, niti ih se može obići. Te su veze stoljećama postale tako guste i intimne, da se mirno može reći, da jevrejski narod sa svojom okolinom u kulturnom, ekonomskom i socijalnom pogledu sačinjava nerazdruživu cjelinu u najširem smislu riječi i nitko tu cjelinu ne može raskomdati. Svi napadači antisemita, krivo shvaćeni i propagirani nacionalni šovinizam okolnih naroda, a donekle i Jevreja, nijesu u stanju da obore jednu životnu istinu. I tu opet dolazi na red naš prosvjetno-vaspitni rad. Mi moramo ojačati kulturnu vezu između nas i okoline, upoznavajući okolinu s našim kulturnim vrednotama i primajući sve kulturne sokove iz okolnih raslina. Stvorimo knjigu iz koje će nas okolina razumjeti i dajmo našem narodu kulturnu riječ naših sugrađana. Ne po cijenu naše narodne samozataje. To je nisko, podlo i neiskreno. Uspravna pogleda, istinito i vjerno, kao brat s bratom zidajmo spojne mostove između nas i života. Ne ustuknimo od zapreka, ne plašimo se časovitih neuspjeha i zlonamjernih protivnika. Mi ćemo doći do cilja, ako su nam namjere čiste i poštene. Antisemitizam ne će nikad uništiti jevrejski narod, ali čuvajmo se jevrejskog antisemitizma, on je pogubniji od onog drugog. Onaj koji sebe zatajuje ili prekriva, da se uliže ili približi drugome, biti će prezren od jednih i od drugih. Vaspitajmo slobodnu i uspravnu generaciju, vaspitajmo nacionalno ispravne ljude. Oni će zdravim instinktom naći rješenje za ovo pitanje. Jer samo nacionalno pošten čovjek je ujedno i čovječanski pošten.

Kao državljani i građani ove zemlje naša je sudbina za vječna vremena spojena sa sudbinom naroda s kojim živimo. Lojalno i patriotsko vršenje građanskih i državnih dužnosti bez licemjernog i gadnog nadmetanja dat će svakom ispravnom Jevrejinu pravi kompas u ruke da se znađe i politički opredijeliti onako, kako misli, da to najbolje odgovara državnim interesima. Ne zaboravimo ni časa, da smo mi Jevreji, da se kod nas rado generalizira, da se stvar jednog Jevrejina rado i na silu prevlači na cjelokupni narod. Ne uvlačimo jevrejski narod u partijsko-političke trzavice, neka je za nas iznad svega interes države, a ne interes pojedinca ili pojedine

partije. Još nešto. I u kulturnom i u političkom opredjeljenju ne zaboravimo ni jednog časa, da smo sinovi jevrejskog naroda, da smo mi narod sa svim atributima jednoga naroda. Tko svoju nacijsku čast znade čuvati i štiti biti će uvijek poštivan i uvažen i nikad ne će doći u položaj kolebanja ili mešetarenja. Odgajajmo naše generacije, da budu ispravni, ponosni, zdravi narodni Jevreji!

I ako je ovo kulturni referat za jedan cionistički zbor, ja se namjerno do sada nijesam osvrnuo na sam cionizam i na cionističku ideologiju. Meni se ne radi o jednom partijsko-cionističkom referatu, niti o raspravljanju pitanja o cionističkom odgoju i propagandi. Držim, da je to posebno pitanje, koje ne spada u okvir ovog referata. Ja sam do sad govorio o Jevrejinu koji treba biti ispunjen jevrejskim sadržajem, o ispravnom nacionalnom Jevrejinu i njegovom stavu spram svih pitanja, koja na njega utiču. Cionizam će se na ovom zboru tretirati u raznim oblicima i svatko, tko je shvatio intencije ovog razmatranja, moći će lako da primijeni sve ono, u koliko se cionizma tiče na naše kulturne potrebe. Ja sam uvjeren, da će ispravni nacionalni Jevrejin sam vlastitom kritikom naći i ispravno opredjeljenje spram cionističkog pokreta.

Dozvolite mi, da se sad kratko i u glavnim crtama osvrnem na naše omladinsko pitanje.

Omladina je po mojem shvaćanju jedan poseban dio naroda sa posebnim životom, posebnim načinom shvatanja, svih nacionalnih pitanja, posebnim svojim potrebama i zahtjevima. Omladina nema i ne može imati direktnog spoja sa programnim postulatima našeg društva, s njegovim pravilima. Omladina, koja se partajski opredjelila, koja je izradila principe za svoj život, nije u mojim očima više omladina, to su ljudi, ali ne omladinci. Omladina je mladost naša, život koji klija, ali nije prokljao, to je onaj dio našeg življa, koji vječito nalazi u statusu nascendi, koji neprestano proživljuje evoluciju života, ali nikad ne dolazi do građanske sredjenosti. Omladina neprestano vrije, ona svojim životom revolucionira našu atmosferu, ne dozvoljava da dodje do mira. Što je danas sveto postaje sutra iluzija, a prekosutra je zabačeno. Tako ja sebi predstavljam omladinu. Omladina je život u najvišem i najljepšem smislu te riječi i tko je u stanju da bujnom životu daje definiciju, taj je definisao omladinu.

Tako ja shvaćam omladinu. Našu i omladinu svakog drugog naroda.

Naša omladina je nosilac jevrejske kulture, ona je fundamenat, na kojem kultura tek može da procvate i prokljia. Stvorite uvjete da omladina nailazi na tragove jevrejske kulture u kući, u školi, u svojoj razonodi i u svojoj pobožnosti, a prepustiti njoj da se opredjeli prema svom omladinskom nagonu. Ona će svojim idealizmom da poljepša i ukrasi sve ono, što je u jevrejstvu veliko i uzvišeno.

Naša omladina je nosilac našeg nacionalizma, jer mu ona osigurava budućnost i vječnost. Ne stvarajmo od omladine nacijsko-šovinističke slijepce, niti robove stranaka, ali stvorimo takove uvjete, da omladina u svojem lijetu naiđe na tragove našeg narodnog života, da se u njoj probudi naša narodna duša. Ona će od tog

nacionalizma stvoriti etski kodeks, na koji ćemo biti ponosni i koji će nas oplementiti.

Naša omladina je praktični ostvarilac cionizma, ona daje krv i znoj za obnovu Erec Jisraela. Ali ne dopustite, da ona postane slijepi mameluk jedne izradjene doktrine, pustite da se ona iz vlastitog nagona opredjeli za žrtvu, jer onda će njezina žrtva biti sveta, jaka i uspješna.

Jednom riječi, ja tražim za jevrejsku omladinu apsolutnu slobodu života i mišljenja, samo joj treba dati prilike, da upozna jevrejski život i jevrejski položaj bez ikakvog pritiska i bez nametljivog tutorisanja. Ja to tražim tim više, što ja vjerujem u zdravi instinkt omladine i uvjeren sam, da omladina zalazi na stranputice samo onda, ako padne pod rdjav upliv kakovih demagoških vodja ili stranaka.

Došlo bi sad na red, da se osvrnem na pitanje omladinske organizacije, na njezin dosadašnji rad i na ono što se ima od nje očekivati. Ali ja svoju zadaću nijesam shvatio u tom smislu. Pojedinci iz aktivnih omladinskih redova dati će vam o tom sigurnije i bolje podatke. Omladina na svojim sletovima tretira iscrpljivo sva ta pitanja i stvara sebi smjernice. Ovdje za nas je važno samo skupno pitanje promatrano s jedne više perspektive, pitanje cjelokupnog kretanja jevrejske omladine. Vi znate, da omladina imade svoja kulturno-literarna udruženja, svoja kola, da imade svoje športske i umjetničke sekcije, vi znate, da ta omladina radi i da ona prema svojim prilikama dobro radi. Poznato vam je, da omladina iz svoje sredine vlastitim silama i sredstvima izdaje dva glasila, da je omladina u direktnoj i stalnoj vezi s cionističkom organizacijom i R. O.-m u kojem imade svog zastupnika. Cijeli taj organizacioni radni program ne spada direktno pred ovaj forum, niti je umjesno, da ga se sad tretira. Za nas je samo važan odnošaj jevrejstva ovih zemalja spram njegove omladine i stav, koji omladina zauzima u jevrejstvu i u zemlji.

Omladina vrije. Ona percipira sve struje, koje provejavaju kroz današnje društvo i ona, kao vrlo osjetljiv organizam reagira na sve te utjecaje. Omladina luta. I zato će se često dogoditi da je mi nalazimo u sasvim protivničkim smjerovima, zagrišanu i oduševljenu za neke ideje, koje se nama čine nezgodnim. Ali ja u tom lutanju ne vidim nikakovu grešku. Neka luta, neka se kda i bori, pa makar u toj borbi pojedinci stradali. Samo tako će se moći iskristalizirati zdrava jezgra. Meni je milija ova lutajuća masa nego li blazirana indolentnost i indiferentizam, koji bi inače značio staloženost, a kod omladine znači smrt. Mi na žalost imamo dosta znatan broj tih mrtvih. Njih mogu oživjeti samo njihova braća i sestre, omladinci koji žive punim životom i koji će svojim smijehom i svojim plačem, svojom pjesmom i svojom galamom inficirati one, koji su još sposobni, da se u njih presadi klica života. A što je totalno obamrlo, ono neka otpadne.

Ali jevrejsko društvo imade spram omladine ipak jednu zadaću. To je ona dodirna tačka prosvjetnog i omladinskog pitanja, o kojoj sam uvodno govorio. Treba stvoriti uslove, da ta jevrejska omladina na putu svoga razvitka susreće jevrejstvo, da oko sebe osjeti živi udar jevrejskog života. Bez toga omladina ne može izgraditi svoju jevrejsku dušu, jer joj se mora dati

podloga, na kojoj će dalje zidati. Dajte omladini mogućnost da se upozna s jevrejskim slovom, s jevrejskom tradicijom s jevrejskom knjigom, u kratko s jevrejskim životom, a onda prepusti njoj da sama izgrađuje svoje jevrejstvo.

*

Zaključujem. Znam da ni iz daleka nijesam iscrpio materijal, koji sam trebao obraditi, da nijesam ništa konkretnog iznio. To je bilo namjerno. Htio sam da izbjegnem konkretnim zaključcima, koji bi se ovdje na brzu ruku stvorili i koji se onda nikad ne bi ostvarili. Ja sam pokušao da osvjetlim cijeli ovaj kompleks pitanja, a oni, koji imaju sposobnosti i mogućnosti, moći će polako u mirnijim časovima da pristupe realnom radu. Ali čuvajmo se kojekakvih fantastičnih planova, kojekakvih velikih, širokih i nemoćućih akcija, koje su u našem uskom milijeju neprovedive i koje će možebit nekom pojedincu poslužiti do popularnosti, ali ne će ništa pozitivnog donijeti. Budimo skromni i ostanimo u granicama, koje su našim prilikama uvjetovane. Ne zidajmo kuću talko, da sa krovom počnemo, dok nam tlo ispod nogu izmiče. Posvetite veću pažnju institucijama, koje već imamo, našim vjerskim nastavnicima, našim školama i našim kulturnim ustanovama, izgradimo ih i intenzivirajmo ih, prije nego što pristupimo stvaranju novih dalekosežnih institucija. Pobrinite se, da jevrejstvo sačuvamo u njegovim najprimitivnijim i najljepšim formama, da vaspitamo generaciju u smislu narodnog jedinstva u kulturnom i političkom pogledu i da stvorimo jedan zdrav uzajamni odnosaj između mladih i starih u kulturnom, političkom i socijalnom smjeru. Postignemo li to, postignuli smo mnogo i budimo s time za sad zadovoljni...

DEBATA.

Joel Rosenberger (Zagreb): Ovaj referat treba da bude memento za sve nas, da ovi problemi postoje i da će pored svega toga što se ovdje tretiraju, ostati problemi, a mi ih treba da svagda dovoljno tretiramo.

Referent voli omladinu, koja je živa, koja poznaje jednostavan neodređen život, dok opredjeljena po njegovom mišljenju nije više omladina. Ovo je malo nelogično prema onome, što je kasnije rekao, da omladina treba da bude nosilac našeg nacionalizma, da ona daje poticaj jednog širokog impulzivnog nacionalizma, dobre pozitivne ideologije. Mislim, da je neki određen smjer podređen nekoj višoj etičkoj svrsi. Naša omladina, koja živi u ovim krajevima, ne može da se mjeri sa omladinom u drugim krajevima. Teško je da se uz ovakvu omladinu govori o nekoj spontanosti omladine. U posljednje vrijeme prodire u nas spoznaja, da u ovom neprestanom trambujanju o općem ljudskom i omladinskom nema ništa stvarnoga. Znamo da nas okuplja ideja cionizma. Danas je cionizam u stadiju programatskog određivanja i njega treba definitivno ostvariti. Omladina treba da bude pozitivni ferment, a mi možemo to da budemo, kad spoznamo prave puteve. Badava baratamo našom omladinskom osjećajnošću, ako ne znamo, kojim putem da tjeramo tu impulsivnost i svu tu snagu i mladi život.

Od toga trpi i Savez Židovske Omladine i Savez Cionista, jer su ljudi, koji u njemu rade, potekli iz jedne kulturne sredine, u kojoj i mi živimo. Trpi od toga jedna zdrava saradnja između Saveza Cionista i Saveza Omladine. Ako se kod omladine pokazuje dobra volja, onda treba da se od strane starijih cijeni ta volja i treba pokazati dovoljno susretljivosti.

Može mi se predbaciti, da ne govorim suviše omladinski, ali govorim iz nekih spoznaja, a ne iz nekog patetičkog raspoloženja. Savez Omladinskih Udruženja nije jedinstveno izgrađen. To leži u naravi one ideje, na bazi koje je sazdan. Savez mora danas da je šarolik, elastičan na sve strane.

Ima nastojanja tu i tamo, gdje jedan govori o ovom pokretu, drugi o onome, a treći sanja o čelstom integralnom cionizmu. Naša je zadaća u prvom redu, da privučemo omladinu na razmišljanje o cionizmu i jevrejstvu i da joj unutar toga saveza damo prilike, da se orijentise i svaki će se pojedinac moći opredijeliti, prema onome što misli.

Kad bi ovaj Savez Omladine mogao da bude jedinstven i na pr. izgrađen ideološki, kao što je prokret Blau Weissa u Njemačkoj, vjerujem, da bi Savez Cionista Jugoslavije izgledao jedinstveniji i jači. Na svijetu ima samo jedno jevrejstvo, samo jedan cionizam. Ovakav cionizam postoji i taj ne trpi drugog miješanja izvana. Ono drugo je srednji put, kompromis s prilikama.

Ono što je gospodin dr. Kalmi Baruh istakao, pozivajući se na osnovicu njegovog nacionalizma, jest donekle krivo. Ono, na što aludira g. dr. Baruh mogu da tumačim temperamentom čovjeka iz Bosne. I onaj problem, koji je dr. Baruh istakao spomenuvši da je sefardski, nije specifično eškenaski ni sefardski, nego je ž i d o v s k i, on je problem galutskog židovstva.

Omladina će cijeneći svako pozitivno jevrejsko nastojanje, zvalo se kakogod, nastojati da manifestuje visinu ideala i da ističe tendencu jedinstva. (Burni aplaus.)

Dr. Pinkas Keller (Požega): Pitanje židovske omladine je pitanje židovskoga odgoja. Ne odgaja se riječima, već primjerom. U židovskim se kućama mora njegovati židovska tradicija. Samo na zdravom židovstvu može da se izgradi zdrav cionizam. Nemoćuća je svaka nastava bez židovskoga doma. Cioniste moraju nastojati, da im domovi dobivaju više židovskog obilježja, tad će biti i omladina bolja. I u tome pogledu mogu eškenazi da mnogo uče od sefarda. Tu valja početi radom i dati židovski smjer našem životu, onda ćemo imati uspjeha. (Odobranje.)

Moše Schweiger: Govori uvodno hebrejski, a zatim nastavlja: Samo na jednu tvrdnju g. dr. Kellera hoću da se osvrnem. Htio sam govoriti jevrejski, ali mislim da me mnogi od vas ne bi razumjeli i za to govorim hrvatski. G. Keller je tvrdio, da nema u omladini vjere, religioznosti. Ja tvrdim, da ona omladina, koja ima previše vjere, ta omladina baš radi vjerske pretjeranosti ne može da shvati onaj pravi značaj cionizma. Jer onaj čovjek, koji ne može shvatiti pravi značaj svoje molitve, onaj ne može iskreno moliti, ne može da bude religiozan. Tvrdim: ne će nas vjera voditi k cionizmu. Cionizam će voditi omladinu do vjere. (Burni aplaus.) — (Dr. Keller: Jest, ali kada?)

Albert Koen: Hoću da dadem jednu kratku izjavu. Predavanju g. dra. Benaua u toliko sam protivan, što u svome predavanju apsolutno nije spomenuo socijalno vaspitanje, a treba znati da upravo ona omladina u Sarajevu, koja je okupljena u Židovskom Omladinskom Društvu, da je to proletarijat.

Dr. Benau: Dr. Keller u velikim potezima je ponovio ono što sam ja spomenuo. I ja tražim što i on želi, samo što ne tražim jednu vjersku podlogu, što puštam da se svaki slobodno opredjeljava, kako tko hoće, samo hoću da postane po srcu naš i po idejama svojim. Što se tiče jevrejstva u eškenaskim kućama, ja znam dobro kako te prilike stoje. Mogu g. dra. Kellera uvjeriti, da imamo još vrlo dobrih eškenaskih jevrejskih kuća, u kojima potpuno kuca jevrejsko srce, ali znam isto tako, da to u širim slojevima nemamo. Ja sam sin te sredine i znam kako sefardsko stanovništvo živi.

Gospodin Rosenberger govorio je o omladini, to je stvar koja spada u omladinski problem, ali moram kazati, da ja još uvijek stojim na stajalištu, da mi na tu omladinu ne smijemo vršiti utjecaj. Neka ona u sebi primi i izgrađuje svoje jevrejstvo. Ako mi ovako jevrejsku omladinu dobijemo, — neka ona prolazi sve te svoje struje. — tad će ta omladina samo koristiti donijeti.

G. Albert Koen rekao je, da ovo socijalno pitanje nisam htio spomenuti. Ne ćemo se upuštati u unutrašnje struje u jevrejstvu. Rekao sam, da tu omladinu poznajemo kao masu, koja luta, koja se nalazi u taborima nama nezgodnim i zgodnim. Mi ne ćemo da uzmemo stav protiv toga. To je njezino pitanje, koje ima unutar sebe svojim životom da riješe. To će nam biti od više koristi, nego da uvedemo među njih disciplinu.

Potpredsjednik dr. Licht: Debata je završena. Htio bih zvanično da izjavim samo to, da je prirodna stvar, da referat omladinskih i kul-

turnih pitanja nije rezultat uvjerenja predstavnika cionističke organizacije, u čijem predstavištvu, samo se po sebi razumije, ima različitih struja, smjerova, i da se ne bi shvatilo, da je ono, što je referent iznio, zvaničan izvještaj cijelog vodstva cionističke organizacije.

Prelazi se na

budžetnu raspravu.

Blagajnik Saveza David Spitzer prije prelaza na debatu o proračunu daje razjašnjenje, zašto je isli iznimno sastavljen za 16. mjeseci t. j. za vrijeme od 1. I. 1924. do 30. VI. 1925. Obrazlaže potrebu novih stavaka i to: halučka stanica i unapredjenje hebrejskog jezika te povišenje ostalih stavaka naročito beriva, pripomoći i subvencije i agilacija (putni troškovi), te ističe naročito kolikogod je poželjno, da se učenju hebrejskog jezika posvećuje što više pažnje, odstupajućem R. O. obzirom na visinu proračuna, nije moguće tražili u tu svrhu veći iznos.

Reflektirajući na zahtjev, koji je stavljen u generalnoj debati, za što intenzivnije posjećivanje pojedinih krajeva, naročito Južne Srbije, referent konstatira vanredno slabo razumijevanje mjesta tih krajeva u pogledu doprinosa za zemaljsku organizaciju i bavi se odulje sa podacima doprinosa za Savez dokazujući, da R. O. kraj najbolje volje sa svotama kojima raspolaže ne može da stvori više. Pojedina mjesta morali će još namaknuti premalo doznačene iznose, da se osigura nesmetani rad budućeg Saveznog Odbora. Apeluje na delegate da njihove M. O. posvete ubiranju prinosa najveću pažnju, da ločno postupaju u smislu danih uputa vodstva, jer se od R. O. samo onda može tražiti rada, ako mu se dadu nužna sredstva.

Glede Zlatnog šekela referent saopćuje, da se imade jedna akcija provesti za koju će slijediti direktive. Čita dopis Egzekutive kojom ona dokazuje, da joj nije moguće sa rodovitim šekelom naći pokriće izdataka, budući da se prihod za Keren Hajesod upotrebljava isključivo za palestinski rad. I tu vrijedi isto kao što za zemaljsku organizaciju — bez sredstava nije moguće organizaciju održati, a kamo li izgraditi.

Referent moli, da se uvaži po njemu izneseni momenti i da se budžet u cijelosti prihvatili.

Vilim Locker (Novisad): Žalim, što se baš u ovom važnom pitanju, o kojem zavisi uspješan rad, mora vodstvo boriti s nerazumijevanjem mjesnih organizacija. Savez traži čedna sredstva, pa želimo li da izvrši svoj zadatak mora da mu osiguramo i sredstva. Jer kao što Egzekutivi moramo pored običnog šekela da platimo i zlatni šekel, moramo i našem zemaljskom Savezu votirati potrebna sredstva.

Finčić: Htio bih da reagiram na izvode g. referenta glede Sarajeva. Prilike, u kojima smo provadjali šekelsku akciju, bile su jako nezgodne. Kod nas se ona provadjala kroz tri nedjelje, i mi smo jedan od malo gradova u Jugoslavije, koji smo približno postigli kontigenat. Mi smo sakupili 16.000 dinara. Prema tome dolazi 14 dinara od osobe. Pored običnog šekela sakupili smo i zlatni šekel, pa ćemo tu akciju nastaviti.

Max Koen (Beograd): Pored svega spočitavanja omladinske radu, kažem, da ipak taj naš omladinski rad nije besplodan. Možemo reći, da ta omladina, koja ima smisao za sve ono, što je idealno, da u toj omladini ima nešto što nije zrelo. Treba da znate da stojimo pod uticajem rata i generacija koja još nije dobila pravi smisao, koju jedna omladina treba da ima. Ali pored svega omladinski savez je jedna garancija, da jevrejska omladina ima bar malo smisla za ono, što je nacionalno i sveto. Mnogobrojna literarna udruženja, sportska udruženja vidni su znak, da omladina misli na to, da je ona nešto osobenog, kao Jevreji nešto specijalno i da se kao takovi moramo grupisati. Omladina radi prema svojim mogućnostima, ali mora se priznati, da su sredstva kojima raspola-

že, minimalna, i ne odgovaraju potrebi i zadaći, koju savez treba da vrši.

Savez da bi održao kontakt medju omladinom održava jedan omladinski list »Gideon« kojim uspješno propagira medju omladinom ideju cionizma. Naša skromna omladinska sredstva ne dozvoljavaju, da list bude u većem obimu i on izlazi svega jedanputa mjesečno. Osim toga polagano je dosta važnosti vaspitanju djece, pa je savez pokrenuo dječji list, ali na žalost baš kod onih, koji su mjerodavni da pomognu tu akciju, nismo našli dovoljno odziva.

Osjećajući veliki značaj samog cionističkog pokreta — omladina je zaključila, da svi omladinci, stari 18 godina, plaćaju šekel. Sva ta materijalna sredstva za omladinu su velika, i zato sam htio prilikom budžetske debate da skrenem pažnju, da savez koji polaže mnogo na omladinski rad, treba da doprinese da se omladinski rad oživi. Mjesne organizacije treba da prime u svoju dužnost, da pomognu svuda omladinski rad. Konačno predlažem, da se pri ustanovljenju saveznog prinosu za članove omladinskih udruženja odredi jedan manji prinos, nego što je ustanovljeno za ostale.

Dr. David Alkalay ističe da je beogradska organizacija radila ove godine mnogo intenzivnije i sabrala veći broj šekela. Iako je Beograd za sad samo doznačio 15 dinara po osobi za Savez, razlog je u lokalnim prilikama, pa će Beograd u najkraće vrijeme namaknuti onu svotu, koju mu je Savez propisao, jer želi da Savez raspolaže sredstvima kako bi mogao što uspješnije djelovati.

Mihajlo Levi primjećuje, da je niska stavka za agitaciono putovanje, jer je predviđeno samo 50.000 dinara. Ovu stavku treba bez sumnje povisiti, ali i delegati mora da se obvežu da će u ovoj godini skupiti više doprinosa za Savez. Željama omladinaca moglo bi se udovoljiti na taj način, da im se iz stavke »Pomoć i subvencije« stavlja na raspolaganje jedan iznos.

Budžet sastavljen je tako, da se boji da ćemo do godine doći u nepriliku, jer je predviđeno 201.000 dinara kao primitak, dok je faktično unišlo samo 100.000 dinara. Trebalo bi stvoriti zaključak, da se povisi doprinos za Savez. Mjesne organizacije u tome pogledu vrlo labavo postupaju. Većina namaknula je samo minimum od 15 dinara. Buduće vodstvo treba strogo gledati na to, da broj delegata bude određen samo po broju prinosnika, a ne po ukupnoj svoti. Vodstvo treba da prije sprovođenja izbora dađe u tom smislu striktno direktive mjesnim organizacijama, da ne bi došlo do prigovora u verifikacionom odboru. (Odobranje.)

Blagajnik David Spitzer u svom odgovoru pozdravlja prijedlog g. Lockera i želi da se njegova inicijativa ostvari. Glede Sarajeva ističe da su imali prilike u mjesec dana provesti akciju i da udovolje svojoj dužnosti prema Savezu. Omladini išao je Savez ususret i podijelio omladinskom Savezu subvenciju, ali ne želi da se fiksira posebna stavka u tu svrhu, jer Savez može subvenciju dati samo onda, ako će imati dovoljnih sredstava. Podsjeća na zaključak, da ni jedan siromašan omladinac ne treba da plati savezni prinos. Zatim naglašuje, da su mjesne organizacije dužne iz svojih sredstava da namire svoje potrebe i da se sredstva za Savez moraju Savezu predati. Sporazuman je s prijedlogom g. Mihajla Levija glede povišenja stavke za agitaciju, ali amo u tom slučaju, ako bi ta svota bila osigurana, jer inače nema nikakove vrijednosti da u budžet stavljamo višu stavku. Zatim daje razjašnjenje radi sastava budžeta na 16 mjeseci i ponovno naglašuje opravdanost svoga zahtjeva. Konačno ističe, da se i ovaj put u verifikacionom odboru odredjivao broj delegata samo po broju prinosnika, a ne po visini iznosa.

Hugo Adler izvješćuje u ime Keren Hajesodske komisije, da je komisija sačuvala izvještaj upravitelja Keren Hajesoda i dobila potrebito razjašnjenje. Komisija pregledala je knjige i našla ih u potpunom redu pa predlaže da Savezno Vijeće izrazi upravitelju Keren Hajesoda, g. Šime Spitzeru hvalu za njegov trud.

PALESTINSKI REFERAT.

Dr. Stein: Pozvaniji od mene, trebao je da podnese S. V.-u palestinski referat, pozvaniji od mene, koji sam samo tri nedjelje boravio u Palestini, dok on tamo živi već nekoliko godina i pozna u tačine zemlju i njene prilike. Kako su se međutim pojavile neke tehničke poteškoće, bio sam ja, u zadnji čas,

prije moga odlaska u Beograd, pozvan, da taj referat održim. Tako nisam mogao sakupiti sve potrebne podatke, ali svejedno sam mislio, da Vam pružim sliku današnjega života u Erec Jisraelu i svega onoga, što je u vezi sa izgradnjom Palestine. Medjutim kako je odmaklo vrijeme, ne ću moći da Vam onu sliku pružim, koju sam nakanio. Stoga ću se baviti samo s najvažnijim momentima.

Ako hoćemo da znamo, kojim putem ide razvoj naših nastojanja u Erec Jisraelu, treba da analiziramo dvije tačke: prvo politički položaj cionističke organizacije, odnosno bolje rečeno jevrejskoga življa u Erec Jisraelu i drugo, ekonomske prilike u zemlji. To su, mislim, najvažnije tačke, s kojih moramo polaziti, da vidimo kako i kojim pravcem i u koje doba može da se ostvari ono, što želimo da bude u Erec Jisraelu. Najprije ću da govorim o političkoj pretpostavci.

Vi znate iz novinskih izvještaja i iz izvještaja sa zadnjih kongresa svjetske cionističke organizacije da medju pristalicama cionizma i naročito medju Jevrejima Palestine postoji izvjesno nezadovoljstvo baš u tome, što drže da garancije, koje pruža Engleska kao mandatar nad Palestinom, nisu takve da bi se naše želje glede Palestine mogle uspješno da ostvare. Istina, dobili smo od Saveza Naroda to, da Engleska preuzima mandat nad Palestinom, sa jasnom obavezom s njezine strane, da tamo omogući stvaranje jevrejske domaje, i nadali smo se, da će uslijed toga biti riješen cio kompleks pitanja palestinske kolonizacije bržim i povoljnijim tempom, tako rekuć od danas na sutra. Diskutovano je već i, odviše i jasno je svima, da to nije moglo da bude, jer nije bilo dovoljnih sredstava. Engleska, tako se često tvrdi, ne samo da nam ne pruža nikakvu pomoć, nego čak spriječava u mnogočem naš rad.

Palestina ima danas jedno šest stotina hiljada stanovnika. Većinom su to Arapi, a ima samo jedno stot hiljada Jevreja. Ja se ne dajem lako zavesti vanjskim fasadama. Ali moram reći, da sam odmah kod dolaska u Erec Jisrael vidio ovo: da jevrejski jezik nije samo živi jezik naših mladih seoskih i gradskih naselja, nije samo jezik palestinskih Jevreja u kućama i u školama, pri poslu kolonista i na korzu u Tel-Avivu, nego da je to jedan oficijelni jezik zemlje. Iz toga se ne može mnogo zaključiti, ali to je svejedno jedno priznanje od Engleske, gdje smo mi tako maleni, da nas uzima već po vanjskom obilježju punovažnima. To ipak znači, da Engleska tu pokazuje svoju veliku volju i svoj interes za naš rad, kad se vidi svuda jevrejske napise i opise, kad se može služiti jevrejskim jezikom u govoru i pismu kod poštanskoga ureda, kod željezničke stanice i kod vladinih nadležstava. Ako pak gledamo sa izvjesnom objektivnošću, palestinsku politiku Engleske, moramo reći, da Engleska doduše ne pravi ovdje kao ni drugdje neku nametljivu politiku vanjskih uspjeha, ne pravi nešto što mora cio svijet da vidi, ali da je ipak njezin rad udešen tako, da ona u svakome pogledu pruža što veće mogućnosti, a da time ne dolazi u jedan neugodan sukob sa interesima svoje ostale velike politike. I njezin položaj u tome nije baš lak. Čuo sam, da je Herbert Samuel nedavno kazao u jednom privatnom razgovoru: »Ja sam već 20 godina u upravnoj službi engleske vlade i nikada nisam bio u tako teškom položaju kao što sam ovdje. I taj položaj je u glavnome tako težak zbog temperamenta onih dviju naroda, kojima treba da ja upravljam«. I tako jest. Ja ću vam to pokazati na jednom pri-

mjeru. Baš kod moga dolaska u Palestinu pronosile su se u tamošnjim novinama vijesti, da je engleska vlada u vezi s proglašenjem arapskoga kalifa maknula svoga političkoga predstavnika, koji je do onda kontrolirao autonomnu vladu Transjordanije i da za sada ne će postaviti drugo lice na to mjesto. Taj su događaj tretirale jevrejske novine palestinske sa silnim jednim temperamentom. Spočitavale su žestoko engleskoj vladi, kako može da napušta ovu zadnju poziciju što je imala ona i time Jevreji u Transjordaniji. Još temperamentnije govorilo se o tome u privatnim krugovima i već se namjeravalo istupiti s time pred zborove. Ali bilo je trezvenih elemenata, koji su mi kazivali: Mi koji smo tačno slijedili englesku politiku, ne možemo vjerovati, da je engleska vlada nakon dugih diplomatskih pregovora stvorila arapski kalifat, a da nije za to dobila jednu koncesiju, nego si je još više pokvarila svoj položaj. Ovo prividno povlačenje mora da znači jedan uspjeh; tako rade Englezi. I zbilja na dan moga odlaska iz Palestine čitao sam u engleskim novinama jednu posve kratku oficijoznu vijest, koja kaže: Za sada ne će biti postavljen novi eksponent engleske vlade u Transjordaniji, nego će nadzor nad politikom tamošnje autonomne vlade vršiti sam Herbert Samuel. To znaci, da će Transjordanijom upravljati palestinska vlada u Jerusolimu.

Mislim, da sam ovim jednim primjerom osvijetlio palestinsku politiku Engleske. Politički položaj u Palestini je težak u glavnom zbog toga, što engleska vlada ne radi onako, kako bi mi htjeli, ali moramo priznati, da ona treba da ima izvjesnih obzira.

Ali ima još jedna druga politička strana i to je pitanje našega odnosa s Arapima. Vi znate, da je ovo pitanje odnosa Jevreja prema Arapima od nekoliko godina veoma aktuelno i treba da se riješi. Ako čitate u evropskim novinama one senzacionalne vijesti, da je ubijen koji kolonista, da se dogodilo ovo ili ono, vjerujte tja sam imao prilike da se uputim tačno u ovu stvar vjerujte, da to u istini izgleda drugačije nego u tim novinama. Opet jedan primjer. Čitali ste, da je neki žurnalista iz Praga, kad je prenočio pod šatorom, blizu Nablusa, orobljen i ubijen. Rekao mi jedan moj prijatelj iz Bjelovara, kad je tu vijest čitao: Da za to nije trebao putovati u Palestinu, to mu se moglo deseti i kraj Bjelovara. To nisu politički incidenti, već razbojništva, koja se događaju i drugdje i češće. Ali razumije se da mogu imati i političkih posljedica, jer ljudi na istoku ne prelaze lako preko prolijevanje krvi. Većina tih događaja ima po mom uvjerenju ovakav karakter. Istina je, događja se od vremena do vremena, da se desi koji krvavi čisto politički incident uslijed huškanja jedne male klike arapskih frankofilskih velikaša. Ali značajnije je odnos arapske mase, to jest arapskih zemljoradnika, prema Jevrejima. Jevrejske kolonije, koje već postoje 20 i više godina i gdje su zaposleni Arapi iz bližnjih sela i beduini, koji se za vrijeme rada nastane oko tih kolonija, znače za Arape jedan jak ekonomski izvor, i tamo je dakako jedno dosta lijepo prijateljstvo izmedju Jevreja i Arapa, pošto ima zdravu ekonomsku bazu. Ilustracije radi mogu da Vam kažem, da sam ja u pratnji dviju jevrejskih radnika smio da idem noću u deset sati u jedan logor beduina kraj Hedere. Htio sam vidjeti njihov život baš su imali veselice. Bili smo najljepše primljeni i kad su čuli da sam ja liječnik, ponudio mi je arapski policista čak svoje počasno mjesto. Dobro smo se zabavljali (moji prijat-

tehi radnici bili su tumačili i tek poslije ponoći vratili smo se u Hederu. Ili pogledajte Emek Jezreel, onaj kraj Palestine, gdje se sada stvara jedna kompaktna seoska jevrejska kolonizacija. I tamo se već sprema prijateljstvo koje ima izvjesnu ekonomsku bazu, i ako Jevreji sami bez Arapa obraduju zemlju. Dakako događaju se u toj eksponiranoj istočnoj tački Palestine nesporazumci naročito s toga, što Arapi vole da krađu konje Jevreja jednako kao što krađe jedno arapsko pleme konje drugoga. I jednako se ti nesporazumci rješavaju i stvaraju se prijateljstva. U kratko: jevrejsko-arapski sporazum ostvarili će najbolje medjusobno jevrejski i arapski proleter.

Imao bih sada još da govorim o ekonomskim uvjetima. Ja nisam nikako pozvan na to i ne mogu da razmatram, da li treba da bude naša kolonizacija industrijska ili seoska. Znam samo jedno: Metula, najsjevernija kolonija Palestine, koja još postoji od prije rata, trebala je po ugovoru o mandatu da pripadne Francuskoj, a trebalo je velikih napora egzekutive naše organizacije, da se tamo granica ispravi u našu korist. Tamo je svojedobno stvorena, regbi, u minijaturi, jedna jevrejska pozicija, koja je, i ako se nije ekonomski mogla najbolje da razvija, značila je za nas jedan veliki plus. I da je lca na svojih 60.000 dunuma, što ih ima u Transjordaniji, pravodobno kolonizirala jevrejske radnike, mi bismo vjerojatno bili i tamo prigodom podjelivanja mandata bolje prošli i lca ne bi sada imala brige, kako da si spasi tu zemlju. Hoću da kažem time: priznajem da nisu čisto ekonomski uvjeti posve odlučni u pitanju kolonizacije. Ali svejedno držim, da u ekonomskom pogledu nijesmo bili uvijek sretno ruke, premda treba još istaći, da je bilo i drugih, nepolitičkih razloga, koji su otežćavali jedan zdravi ekonomski razvoj. Ne mogu da duljim. Sve u svemu držim, da se može sada poljoprivreda povoljno da razvija. O tome ima mnogo vidljivih dokaza u mnogim starim i novim kolonijama. Nasuprot za industriju nema još pravoga mjesta u toj maloj zemlji. Razlog je tome, što zemlja kao takva nema dovoljno konzumenata i konstelacija za eksport nije za sada povoljna. Pozivam se na svjedočanstvo poznatoga austrijskoga industrijalca Kleina. Inače vlada danas i u Palestini ona općenita ekonomska kriza, koja se tamo moguće osjeća više nego u drugim zemljama. Ali ipak se sada događa, da se sa oficijelnog mjesta zovu nove radničke sile u zemlju, i tome je razlog što se gojenje duhana povoljno razvija. Istina je da će taj rad oko duhana zaposliti veći broj radnika, valjda samo do septembra, te bi mogao veći broj njih poslije toga ostati nezaposlen do nove žetve. Ali ja mislim da se to ne će dogoditi, nego, da će ovi ljudi naći i opet posla u zemlji, pošto je Weizmannu uspjelo, da namakne veću svotu novaca, koja će omogućiti javne radove.

Ako se pak obistini vijest, da će se konačno pristupiti izvedjenju Rutenbergova preduzeća, ne samo da ne će biti suvišak radnih snaga, nego će ih biti prema'o i imigracija će opet porasti. Sve ovisi o tome, kako će se moći privesti novac u zemlju.

Kako rekoh uvodno, ne mogu da iznesem cio niz pitanja koja spadaju u moj referat. Ali ne bih htio da ga zaključim, a da se ne sjetim barem letimice onoga, što može da stvori najuže veze izmedju nas ovdje u Jugoslaviji i naših zemljaka u Palestini. Mislim na jugoslovensku koloniju u Erec Jisraelu. Inženjer Zaloszer, jedan od naših pionira u svetoz-

mlji će Vam sada iza mene o tome opširno govoriti. Ja hoću da kažem samo jedno: da je danas situacija ta, da je apsolutno potreban novac, kojim treba da se izgradi kolonija. Ovom prilikom ja bih htio apelovati na sve delegate i goste, da što intenzivnije poradite na tome. Ugledajte se u požrtvovnu inicijativu dra Grosmana iz Vilova i ugledajte se svi barem ovog zgodom u dičan primjer zagrebačkih Jevreja, dok se mnoga druga mjesta, medju njima na žalost i Beograd i Sarajevo, nijesu za sada još pravo ni odazvali. (Burno odobravanje i usklici: Živio!).

Podpredsjednik dr. David Alkalaj: Vrlo žalim, što je vrijeme tako poodmaklo, te se ne ćemo moći potanje baviti ovim vrlo interesantnim referatom.

Kao što znate gospodo, od dana Balfurove deklaracije i od dana kad je Liga Naroda oduzela Palestinu od turske carevine i odredila da Palestina postane jevrejskom domovinom i dala mandat engleskoj vladi da upravlja Palestinom, od toga se dana cionistički pokret nalazi pred jednim velikim zadatkom. Od toga dana počeli su svi Jevreji, bili oni cioniste ili necioniste, da se interesiraju za palestinsko pitanje. Bazelski program je postignut onoga dana, kad je Liga Naroda odobrila mandat i ovo je pitanje postalo pitanjem cijelog jevrejskog naroda. U pohvalu našeg jevrejskog naroda možemo kazati, da su se od tad sve klase našeg naroda dale na posao i vrlo je ugodno gledati, kako se svi slojevi utrkuju, ko će više na tom polju raditi.

Kao što znate bilo je vrlo uglednih Jevreja na uglednim položajima, koji se prije nisu ni izdavali za Jevreje-Cioniste, koji su se sad stavili u službu Keren Hajesoda, fonda za obnovu Palestine, jer su našli da jedino na taj način, samo prikupljanjem velikih priloga za obnovu Palestine, može se ponovo izgraditi Erec Jisrael, može se obnoviti, može postati jedna domovina, koja može svoje sinove ponovo primiti. Mnogi su se dali na posao, i putovali po Engleskoj, Americi i ostalim evropskim krajevima i svuda su skupljali priloge. Poznato je, što je već uradjeno u Palestini: tehnika, gradi se universtet i sam Einstein, jedna veličina u svjetskoj nauci, došao je da drži predavanje u Palestini na universitetu u Jerusolimu. Sve su to lijepe pojave, koje samo kod ostalih naroda izazivaju divljenje u jevrejski narod, u žilavost, energiju i volju njegovih velikih ljudi, da se stave u službu jevrejskog naroda.

Ali gospodo, sve te pojave iščezavaju pred jednom veoma simpatičnom pojavom, koja je zadržala cio svijet, a to je pojava naših halucim (Burni usklici: Živjeli!) To su naši omladinci, naši školovani omladinci, koji ostavljaju svoje školovanje, napuštaju svoju karijeru, napuštaju svoje porodice i idu u Palestinu da tamo rade svojim mišicama, svojim rukama na obnovi Palestine, da vrše najteže poslove, koje se nikada ne bi mogli pripisati jevrejskom narodu, da je sposoban da radi tako grube poslove. (Živo odobravanje) O tome će Vam govoriti g. inženjer Zaloszer.

Moric Sason (Zemun): Uzeo sam riječ da govorim o tome važnome pitanju kao što je pitanje izgradnje Palestine. Čuli smo iscrpan izvještaj dra. Steina, koji nam je prikazao cijelo političko i ekonomsko stanje u Palestini. Palestinsko pitanje ne zavisi ni od Engleske ni od Lige Naroda, riješenje toga pitanja zavisi od nas Jevreja. (Odobranje) Još mi je i sada pred očima ona ogromna manifestacija, kad je primljena Balfurova deklaracija, ali riječima i manifestacijama ne ćemo ništa učiniti. Sjećam se riječi našega naučenjaka Hilela, koji kaže: Ako ja ne ću raditi za sebe, tko će ?!

Riješenje palestinskoga pitanja stoji do nas a doći ćemo do riješenja samo onda, ako budemo pomagali naše ustanove Keren Hajesod i Keren Kajemet, ako ćemo kupovati dovoljno zemljišta i pospješiti pripravom sredstava obnovu zemlje. Sa obnovom zemlje dat ćemo cijelome svijetu priliku da vidi, da ima u nas idealizma, da nismo paraziti na zdravom tijelu drugih naroda. Ako budemo stvarali velika djela i obnovili Palestinu, dat ćemo priliku da se proširi emigracija i, da dodje što veći broj Jevreja u Palestinu. Time ćemo dobiti većinu u Palestini, a onda će pitanje obnove Palestine biti riješeno samo po sebi u našu korist. (Živo odobravanje sa aplauzom).

Eugenija Vig (Novi Sad): Godinu dana

prošlo je, od kada sam kao vodja ženskog jevrejskog narodnog pokreta u Novom Sadu poručila svima svojim jevrejskim sestrama moje iskrene pozdrave i želju da se ovome pokretu svom svojom ambicijom i ustrajnošću priključe. Godina dana prošla je, kad sam pozvala majke, da u svoje domove unose i šire jevrejski duh, da udomaće u svojim kućama čisto jevrejsko nacionalno vaspitanje, da dadu svojoj djeci snage i poleta, da kasnije kao odrasli preuzmu jevrejsko vodstvo u našoj zemlji.

S ponosom i uzdignute glave kazala sam na prošlogodišnjem kongresu, da je žena pozvana u moralnom svojstvu, da sudjeluje u gradjenju zemlje svojih otaca, da žena mora da ispuni svoje dužnosti, koje nju kao Jevrejkicu vežu za Erec Jisrael. Na žalost godina je prohujala, i ja ovdje na istome mjestu ne mogu da kažem, da se mome pozivu odazvala i manjina našeg jevrejskog ženskoga svijeta u našoj državi. Veoma je malo sličnih društava, kao što je Jevrejsko žensko društvo u Novom Sadu, u ime koga mi je čast da govorim. Ovdje jevrejska žena u Jugoslaviji nije prihvatila one misli i onaj duh, koji vlada medju našim sestrama širom ostaloga svijeta. Premalo majke shvataju važnost jevrejskog nacionalnog vaspitanja u svome domu. U doba najintenzivnijega rada naše braće i sestara, u doba pogroma i nečovječnih ispada i kad najveća opasnost prijeli jevrejstvu, na žalost moram konstatovati, da naša žena sa juga posvećuje premalo pažnje našem jevrejskom i nacionalnom radu.

Ja se vraćam stegnuta srca u svoju Vojvodinu, ali sa srcem punim nada, da će jevrejski duh uliti u srca budućih jevrejskih generacija živi jevrejski duh i da će na slijedećim našim kongresima moći sa većim zadovoljstvom govoriti o pozitivnom radu žene za naš nacionalni pokret. Naš zajednički rad i uspjeh ne smije u tome izostati. (Dugo i oduševljeno odobravanje i uzvici: Hedad!).

Inž. Zaloszer: (Burno pozdravljen od svih prisutnih, koji u znak počasti prema halučkim institucijama ustaju sa svojih mjesta). Došao sam u Jugoslaviju da nasmognem sredstava za izgradnju prve jugoslovenske halučke kolonije u Palestini. Ova kolonija treba da bude trajna veza jugoslovenskoga jevrejstva s Palestinom. Ja sam prošao gotovo cijelu Jugoslaviju i moram da konstatujem, da sam u manjim gradovima našao razumjevanja za ovu stvar, a u većim nisu me razumjeli, ili nisu htjeli da razumiju, i tako za tromjesečno napor-noga rada, ja nisam nasmogao ona sredstva, koja su mi nužna da se omogući ova kolonija. Hoću da naglasim, da sam uvjeren, da ne postoji mogućnost da Jevreji nisu u stanju da nasmognu toliko novaca, ja bih se vratio u Palestinu i rekao bi: nema novaca, ne možemo to djelo da učinimo! Ali ne mogu se vratiti u Palestinu i da kažem halučima: U Jugoslaviji ima sredstava, ali jugoslovenski cioniste ne će da Vam pomognu!

Tri godine ovi mladi ljudi tamo rade. Ja koji sam stajao kao inženjer agronom po strani, vidio sam na djelu ove ljude i da će se na ovom djelu iscrpiti njihove snage. Medju njima ima bolesnika, i najbolji radnici padaju skrhani od bolesti i malarije. Ja, koji sam prošao cijelu Jugoslaviju, apelujem na Vas, da nasmognete zadnju trećinu, i molim Vas, da mene pomognete u tom radu. Nije poteškoća u tome, što se ne može nasmoći novaca, već u tome, što nisam mogao naći saradnike, koji će mi pomoći da protumačim Židovima, jer oni daju novaca za to. Obraćam se na Vas da mi pomognete, i da mi ovu sumu od 150.000 nasmognete.

Hoću da govorim konkretno o halučkoj farmi. Ideja je u meni nastala, i ja sam pregovarao dugo vremena s Upravom Keren Kajemeta. Otišao sam i rekao: Imamo 3000 funti u Jugoslaviji, dajte nam zemljište, i mi ćemo osnovati koloniju. Oni su mi povjerovali i sporazumjeli se sa mnom da će Keren Kajemet dati 1000 dunuma zemljišta, ako mi nasmognemo 3000 funti za investicije. Ne mogu sad njima da kažem, da nemam taj novac, jer sam im rekao, da je novac u Jugoslaviji. Ako ne nasmognemo tu svotu, morao bih se vratiti i kazati: Nemam novaca. To bi bilo za mene porazno, a još više za Vas. Kolonija ovako je zamišljena. Naseliti će se do 10 pojedinih kolonista, koji svaki dobija 100 dunuma zemljišta. 3000 funti, koje se ovdje skupljaju, nisu poklonjene ovim ljudima. Oni ne traže poklon. Njima se tek daje zajam. U roku od 35 godina taj će se novac amortizirati. Kolonisti uzimaju na sebe, da će taj novac otplatiti i od ovoga otplaćenog novca stvara se jedan fond, od koga će se kolonizirati oni, koji kasnije dolaze u zemlju, i koji dvije godine radom dokažu da su dostojni, da se kolo-

niziraju. Novi koloniste preuzimaju istu obavezu, tako, da će ovaj novac neprestano biti u cirkulaciji.

Mislim, da se ne može iznijeti jedan konkretniji i stvarniji plan. Mogu Vam reći, da ne poznajem prigovora: teško je, ne može se! Jer ako itko, to smo mi u Palestini mogli to reći, kad se neprestano borimo golemim poteškoćama, ali svjesni cioniste moraju stajati na stajalištu, da se Palestina mora izgraditi, i ako vlada ovdje kriza, jer se ne može čekati, dok se vremena poboljšaju. Zato stavljam apel na Vas, da nas pomognete zajednički, i vjerujte, da će halucim učiniti svoju dužnost, ali učinite je i Vi. (Burno odobravanje i aplaus).

Dr. Aleksandar Licht: Čuli ste riječ prijatelja inženjera Zaloscera. Ja držim, da ni jedna riječ ne može, ma bila kako zvučna i lijepa, da djeluje jače, nego riječ onoga, koji kao radnik govori iz sopstvenog iskustva, kome mora da se vjeruje svaka riječ, jer je sve zašlagao, cijelo svoje biće i cijelu fizičku i moralnu snagu, da izvrši ono, što mu je bilo ideal njegove mladosti. Ovo je viši cionizam; to nije pasivni cionizam, niti posredstveni, nego je cionizam na djelu, najuzvišeniji, najplemenitiji, najčišći i najjetskiji, što može da se zamisli. Mi svi koji smo ovdje ne nasmognemo snage da se odrekemo blagodati, koje uživamo ovdje kao mirni građani svojih sopstvenih zvanja.

Nemojte, gospodje i gospodo, da dozvolite da ogorčeni i ojadjeni raskinu svaku vezu sa galutom. Mi trebamo te veze i tim ćemo se vezama mi regenerisati. Palestina je za nas bar toliko važna, koliko i za njih, i mi trebamo punim žrtvama da se vezemo za našu djecu, koja su iz Jugoslavije pošla tamo, da povežu intimne niti između nas i njih. Ja Vas s toga ovdje pozivam i molim, da svojom požrtvovnosti date dokaza razumijevanja za to i da slijedite lijepe primjere.

Pozivam one, koji hoće da dadu da izvole pristupiti ovome stolu i potpisati se. Misao Radnog Odbora je bila ta, da se stvori jedna knjiga uvezana u kožu, u kojoj će se ovjekovječiti imena svih davalaca za ovu halučku farmu, koji su svojim darom omogućili osnutak ove farme.

Potpredsjednik: Do sada je skupljeno kod ovoga stola preko 30.000 din. i to dokazuje, da ova naša akcija ima uspjeha. To će biti podstrek za Beogradjane, da se radi u tome pravcu, da namaknemo koliko i u Zagrebu, da se s njim takmičimo. (Odobravanje).

Stavljam na glasanje budžet. Prima li kongres predloženi budžet?

Mihajlo Levi: Gospodine predsjedniče, stavio sam prijedlog, da se povisi stavka za agitaciju.

Dr. Licht: Stavljam protuprijedlog da se budžet primi nepromijenjen, jer je to formalnost. Budu li nadjena sredstva upotrebit će se za to.

Budžet se prima nepromijenjen.

PROMJENA PRAVILA.

Dr. Singer: Kao crvena nit vuče se kroz nekoliko naših Saveznih Vijeća pitanje promjene pravila. Uvidjelo se, da su potrebne neke izmjene ali ipak nisu provedene. Zadnje je Savezno Vijeće u Novom Sadu bilo u istom položaju kao sada. Nije imalo vremena da rješava i našlo je izlaz u tome, da Savezni Odbor ovlasti na izradbu pravila, koja će odmah stupiti na snagu. Ali Savezni je Odbor izradivši ova pravila tražio od nas, da mi ta pravila iznesemo pred Savezno Vijeće, da bi se tako dala prilika svima da stave svoje primjetbe. Savezni Odbor objelodanio je već unaprijed pravila, pa su ona poznata. Ja bih molio da s obzirom na kratkoću vremena primite sve izmjene en bloc i to tim više, što nisu velike izmjene učinjene. Obzirom na razne struje u našem pokretu moralo se uvesti proporcionalno izborno pravo, jer smo htjeli i njima dati mogućnosti, da se njihov glas može čuti u našem Saveznom Vijeću. Jedna je nova institucija Savezni Sud, koji nije do sada postojao. To je potrebno, da se zglade eventualne nesuglasice, da se to ne tretira javno, tako, da će u buduću biti moguće, da se izbjegne neugodnim i nemilim pojavama, koje ne bi htjeli, da se u našoj sredini javne.

Inž. Azriel: Spremio sam jedan niz predloga, koji sam poslao svima većim gradovima, da oni predaju ovaj predlog delegatima. Iz raz-

govora razabrao sam, da većina još nije za sve te predloge, ali doći će vrijeme, kad će biti prihvaćeni. Predlažem, da se primi i tačka: Zvanični naziv Saveza cionista je: Savez Cionista Kraljevine SHS. Sve opće akcije Cionista imaju se voditi pod ovim imenom.

Dr. Licht: Ja stavljam predlog, da se prva rečenica ovog predloga prihvati, a druga rečenica kao suvišna izostavi, jer se samo po sebi razumije, ako prihvatimo zvaničan naziv, da će se sve institucije ovim nazivom nazvati. (Prima se.)

Kod glasanja primaju se pravila jednoglasno s predloženom promjenom naslova.

Dr. Vita Kajan: Delegati sarajevski su se pozabavili s predlozima g. Azriela i mi smo sa svima saglasili se. Preporučio bih u cijelosti ovaj predlog g. Azriela i molim da se predaje Saveznom Odboru na pretres.

Lav Stern čita predloge rezolucionog odbora, koji se jednoglasno primaju.

REZOLUCIJE.

1. Povjerenje vodstvu.

S. V. izjavljuje svoju potpunu saglasnost sa današnjim vodstvom svjetske cionističke organizacije, izriče svoje neograničeno povjerenje i svoju najdublju blagodarnost vodjama, koji su i u minuloj godini i pored ogromnih poteškoća uz najveću požrtvovnost povelili našu stvar za veliki korak naprijed, te obećaje vodstvu svoju moralnu i materijalnu potporu u punom opsegu.

2. Šekel, Jewish Agency i Kongres.

Na osnovi obavještenja, da se još prije konca o. g. imade sastati svjetski cij. kongres, koji će imati da riješi definitivno pitanje Jewish Agency, S. V. smatra vrlo važnim, da naša organizacija bude na tome kongresu zastupana u što većem broju, da bi se tako iz naše sredine mogao izvršiti što jači uticaj na zaključke kongresa u tome za svjetsku cionističku organizaciju presudnome pitanju.

U tome cilju potrebno je, da se šekelska akcija nastavi, pa za to S. V. nalaže M. C. O., da što intenzivnije nastave provođenje šekelske akcije, e da bi se postigao maksimalni broj plaćalaca šekela na našoj teritoriji.

S. V. skreće ponova pažnju M. C. O. i sviju cionista, da su imućni cionisti dužni da pored običnoga šekela uplate još i zlatni šekel (1 engl. funta), jer obični šekel ne dotječe za podmirenje sviju potreba vodstva svjetske cion. organizacije.

3. Jedinstvo Jevreja.

S. V. sa punom pažnjom prati cijelo unutarne kretanje jevrejskoga naroda u ovoj zemlji, te odobrava rad svih Jevreja, koji nad sva naša aktuelna pitanja stavljaju princip apsolutnog jedinstva Sefarda i Aškenez. Samo u ovakom zajedničkom radu, uvažujući specijalne potrebe pojedinih grupa, vidi S. V. mogućnost čvrstog i uspješnog održanja jevrejskog življa u ovim zemljama, a kao posljedicu toga i intenziviranje cionističkog pokreta u našoj organizaciji.

4. Jugoslavenska halučka farma.

S. V. uzima sa najvećim oduševljenjem do znanja sve predradnje, što ih je u provedenju prošlogodišnjega S. V. izvršio S. O. u potpunoj saglasnosti sa svim nadležnima cionističke organizacije i sa predstavnicima naših halucim u pogledu osnivanja Jugoslavenske halučke farme u Erec Jisraelu.

Ujedno konstatuje sa žaljenjem, da velik broj M. C. O. još nije nikako ili nije dovoljno izvršio svoju dužnost prema ovom najvećemu i najljepšemu pothvatu naše organizacije.

Priješka je potreba, da se finansijska sredstva za ovu koloniju odmah namaknu, i osigura izvedenje toga inače gotovoga projekta.

Nalaže se svim M. C. O., da najkasnije do Roš hašane 5685. saberu onu svotu, koja im je po R. O. odmjerena.

5. Kolonija Bitolja.

Tendencija našega življa u Bitolju, da radi nacijskih i ekonomskih momenata,

preseli u Erec Jisrael, nalaže S. V., da ovome pitanju posveti veliku pažnju.

Neka S. O. poduzme sve shodne mjere, da se uklone poteškoće, što su na putu ovoj imigraciji i da se stvore mogućnosti za njegovu useljenje u Erec Jisrael.

Neka S. O. vodi računa o razumljivoj težnji toga življa, da u Erec Jisraelu ostane koncentrisan, što bi se najbolje postiglo osnivanjem posebne kolonije za Jevreje iz Bitolja.

Neka se S. O. u tome cilju stavi u kontakt s kompetentnim činocima cionističke organizacije, da se što prije pristupi zadovoljenju tih tendencija i potreba.

6. Finansijske institucije.

Obzirom na ogromnu važnost naših banaka Jewish Colonial Trust, Anglo Palestine Bank a naročito Palestinske Radničke Banke za izgradnju Erec Jisraela, S. V. poziva sve svoje članove, da zborom i tvorom djeluju u svojim mjestima, da svatko prema svojim silama preuzme akcije ovih sigurnih novčanih zavoda.

S. V. naglašava dužnost svakoga cioniste, da svakom zgodom poradi u korist Keren Kajemeta i Keren Hajesoda, koje su institucije glavni finansijski temelji za izgradnju židovske narodne domaje u Erec Jisraelu.

S. V. ističe ponovno, da se kod sabiranja za Keren Hajesod imade strogo držati princip maasera, kako ga je svjetski cionistički kongres postavio i zvanično rastumačio.

8. Kulturni i omladinski.

Obzirom na ogromne poteškoće, koje kod nas stoje na putu intenzivnom kulturnom radu, skreće se pažnja S. O., da podupre svaku pa i najčedniju mogućnost za jevrejsko vaspitanje našega naroda u zemlji.

S. V. pozdravlja rad naše svijesne židovske omladine, koji treba da nadje svestrannu potporu S. O. i svih M. C. O.

9. Pokret u Južnoj Srbiji.

S. V. pozdravlja sa velikim zadovoljstvom nastojanja sumišljenika, a osobito omladinaca iz Južne Srbije, da se intenzivira rad tamošnjih cionističkih društva i da se ova dovedu u organski sklop S. C. J.

S. V. ovlaštuje cioniste Južne Srbije, da — za sada — u Skoplju osnuju Centralu cionističkih društava za Južnu Srbiju, koja će biti najpodesniji posrednik između S. O. i pojedinih cionističkih društava Južne Srbije.

Radni statut te Centrale ima da sastavi odbor, izabran na konferenciji cionističkih delegata iz Južne Srbije na 31. maja o. g. u Skoplju, koji se statut treba podnijeti S. O. na odobrenje.

S. O. neka pruži ovoj Centrali svaku moralnu potporu i neka nastoji, da materijalne potrebe te Centrale nadju svoje zadovoljenje, dakako prije svega iz vlastitih dohoda te Centrale.

IZBORI.

Dr. Žiga Bauer (Sarajevo): Poštovano Vijeće! Kandidacioni odbor odlučio je jednoglasno, da Vam predloži ovu listu:

Predsjednik: dr. David Alkalay (Beograd);

članovi: dr. Beno Stein, dr. Alfred Singer, Šime Spitzer, Lav Steff, David Spitzer, dr. Marko Horn, dr. Hugo Bauer, dr. Otto Braun, Rikard Herzer, dr. Rudolf Rosner, Otto Rechnitzer (svi Zagreb), dr. Moric Levi (Sarajevo), dr. Fridrih Pops (Beograd), dr. Julije Dohany (Oca), dr. Oskar Spiegler (Brod na Savi), inž. Ljudevit Freundlich (Osijek), Hugo Adler (Požega), Mojse Montilja, Iso Hermann, Avram D. Levi, Avram Altarac (svi iz Sarajeva), dr. Bukić Pijade i inž. David Azriel (Beograd), rabin H. Schweiger (Senta), Vilim Locker i dr. Matija Sattler (Novisad).

Za Južnu Srbiju nije kandidacioni odbor bio u stanju da se složi pa predlaže predlog delegacije Južne Srbije: Albert Kovo i Aron Hason (Skoplje), Sabataj Dzaen (Bitolja).

Nadalje u Nadzorni Odbor gg. dr. Žiga Neumann, Josip Cohen i Josip Kraus (Zagreb), Oskar Neumann (Novi Sad) i Avram Koen (Beograd).

Konačno u Savezni Sud gg. dr. Hugo Kon i Maks Lederer (Zagreb), Kalman Lebl (Beograd), Albert Alkalay (Sarajevo) i Bela Friedmann (Osijek), a kao zamjenici: dr. Gustav Heinrich i Eugen Berl (Zagreb), dr. Izidor Hermann (Lipik), dr. Isak Eskenazi (Beograd), dr. Edmund Fischer (Osijek).

Svi delegati ustaju i sa burnim i dugotrajnim odobravanjem pozdravljaju novu upravu.

Predsjednik: Dr. David Alkalaj: Kao što vidite u ovoj kandidatskoj listi izostavljeni su naš uvaženi dosadašnji predsjednik gospodin dr. Hugo Spitzer kao i uvaženi predsjednik Radnoga Odbora g. dr. Aleksandar Licht. Oni su izostali na njihovu ličnu molbu, da ne mogu dalje primiti ove dužnosti. Oni su naročito rekli i molili su svoje drugove, da ih ne biraju. Međutim, gospodo, oni su imali prilike da doznaju, kako cio kongres sa najvećim oduševljenjem misli o njima i njihovome radu i da je kongres bio mišljenja, i želio, da oni i dalje budu na Upravi. Gospoda su izjavili, da će i dalje saradivati i ukazivati našem pokretu svoju dragocjenu pomoć. Mi im ponovno blagodarimo na dosadašnjem njihovom radu i trudu i molimo ih, da s istom energijom kao što su dosada radili, i dalje rade i budu od koristi našem pokretu (Burno odobravanje.)

Konačno se srdačnim riječima zahvaljuje na iskazanom povjerenju.

Kongres je završio svoj rad u 7 i pol sati poslije podne u svečanom raspoloženju uz pjevanje »Hatikve«.

Izjava

Piše: Louis Lipsky, član Egzekutive.

U zadnje se vrijeme često u štampi i javnosti kritiziralo držanje g. L. Lipskog kao člana Egzekutive. G. Lipsky priposlao nam je sljedeću izjavu s molbom, da je objelodanimo.

Obzirom na kritiku, koja bijaše uperena protiv mene, kao člana Egzekutive, želim da svojim cionističkim prijateljima obrazložim svoje držanje. Kritika se ticala triju tačaka i to moje odsutnosti iz Londona, zatim uskraćenje potpore za berlinski ured i napokon mojega predloga, da se centrala cionističke organizacije prenese u Palestinu.

Odsutstvo iz Londona. Kad sam u februaru prispio u London, zapazio sam da biro Egzekutive, izuzev političkog odjela, nije u stanju da provede važan i sistematski cionistički rad. Centralnim uredom upravljaju sposobni ljudi, no jer su bili upregnuti u šablonski rad, nijesu imali prilike, da sve svoje sile iskoriste. Ne bijaše faktora, koji bi utjecali na cionistički rad u raznim krajevima, centrala nije imala ni propangandista, ni organizatora. Abnormalnost razabire se već iz toga, da se jedino glasilo organizacije »Haolam« izdavalo u Berlinu i uz sva nastojanja nije uspjelo, da se uspostavi kontakt između Londona i redakcije. Glavna poteškoća koja je onemogućivala svaki opsežniji rad, bila je pomanjkanje sredstava. Primitci Egzekutive dosegli bi u najpovoljnijem slučaju LE 20.000, dok bi izdaci često premašili LE 30.000, a niko se nije brinuo, kako da se pokrije neizbježivi deficit. Egzekutiva živjela je od časa do časa, i radila uz nemoguće okolnosti.

Što se pod takovim prilikama moglo učiniti? Dok sam boravio u Londonu, pokušali smo na svaki način, da povisimo primitke Egzekutive i da u svim odjelima provedemo štednju. Sve što smo u stvari povećanja prihoda mogli učiniti, bilo je samo na papiru, slali smo pisma, cirkulare, proglašenja, članke, manifeste, no na kraju svega manjkao je cijelom ovom radu kontakt s cionističkim svijetom.

Egzekutiva nije imala prikladnih organa i zastupnika. Da ovoj nevolji doskočimo, zaključili smo, da »Haolam« podvrgnemo našoj direktnoj kontroli na taj način, da list prenesemo u sjedište Egzekutive. Nadalje se još mislilo na osnutak tjednika na engleskom jeziku. S ovim časopisima, koji bi direktno stajali pod uplivom Egzekutive, a u kojima bi saradivali ponajbolji cionistički pisci i publicisti, mislili smo, da ćemo moći uspostaviti naš osobni kontakt s cionističkim svijetom. U vezi s tim htjeli smo u času, kad bi nam se poboljšale financijske prilike, da prikladne ličnosti pošaljemo kao organizatore i učitelje u zemlje, koje trebaju pomagati. Obje novine imale bi da sačinjavaju

bazu, s koje bi mogli cjelokupnim cionističkim svijetom duševno i organizatorno upravljati.

Kako preselejenje »Haolama« u London iziskuje nekoliko mjeseci, a i naši dohodci će još odulje vrijeme ostati u stagnaciji, pa i Zlatni šekel se bez moje kontrole može ubirati, odlučio sam, da se povratim u Ameriku. Ondje bi mi bilo moguće, da istodobno populariziram potrebu našeg glasila i londonskoga budžeta. K tome je još i godišnja konferencija američkih cionista bila blizu, pa je moje prisustvo bilo potrebno, da se zaključe odgovorni radovi ove cionističke godine u Americi. Moje je mišljenje, da i kao član svjetske Egzekutive imam dužnost, da, kad je potrebno, i osobno učestvujem u radu tako velike zemaljske organizacije, kakova je američka.

9. jula povratiti ću se u London, pa ću ondje da ostanem najmanje 6 mjeseci. U to ćemo vrijeme započeti izdavanjem engleskog tjednika i izgradnjom »Haolama«. Našu ličnu propagandu proširit ćemo prema mogućnosti, a nastojat ćemo, da upotrijebimo i nekolicinu školovanih organizatora. Mislim, da je za mog odsustva u Londonu već gradjen temelj sistematskog rada, koji ću nastaviti, kad se povratim u London. Držim, da ne bi imalo smisla, da sam kroz ova tri mjeseca ostao u Londonu, gdje i onako nijesam mogao što korisnog da učinim, i da kraj tog zaboravim na svoje dužnosti u Americi.

Berlinski ured. Kad je u Berlinu osnovan biro za Srednju i Istočnu Evropu, vladale su u tim zemljama abnormalne prilike, koje su međutim već prošle. Obzirom na financijsko preopterećenje Egzekutive nije moguće, da u Berlinu održimo specijalni biro. Kad bi i finansije bile povoljnije, moralo bi se pitati, da li specijalna korespondencija, ma kako se u Berlinu spretno i ožirno vodila, ispunjava koju korisnu svrhu. Veza s Poljskom, Rumunjskom, Austrijom, Jugoslavijom i Čehoslovačkom može se istim i većim uspjehom i iz Londona uspostaviti. Želimo li da informišemo naše zemaljske organizacije u Srednjoj ili Istočnoj Evropi, tad to možemo učiniti i iz Londona ili pako posebnim izaslanicima. Bilo bi čudnovato, kad bi londonska Egzekutiva time, da bi održala biro u Berlinu, u neku ruku sama priznala, da se obzirom na kontinent njene funkcije mogu vršiti samo u Berlinu. Bez obzira na ekonomske razlike, mogli smo dakle raspustiti berlinski biro, a one odjele cionističke centrale, koje se još danas u Berlinu nalaze, uže vezati s Londonom i Jerusolimom, s mjestima u kojima se Egzekutiva danas nalazi. Ovom reorganizacijom ne smije ni jedan od onih vrijednih cionističkih instrumenata, koji su u Berlinu stvoreni da propadne.

Preseljenje centrale u Palestinu. Prema mojem mišljenju nadošlo je vrijeme, da se centrala cionističke organizacije presemi u Palestinu i da ondje provedemo reorganizaciju naše uprave. Ponajvažniji radovi Egzekutive vrše se i danas u Palestini. Zadaća, kako da se židovstvo svijeta za cionizam i židovsku narodnu domaju organizuje, ponajbolje se može izvršiti iz Palestine. Prema današnjem stanju stvari palestinska Egzekutiva vrši obnovni rad na licu mjesta, no formalno snaša londonska Egzekutiva odgovornost za sve ono, što se u Palestini zbiva. Londonska Egzekutiva je predaleko, njene odluke baziraju samo na pismima, telegramima i izvještajima. Fizički je nemoguće da oba dijela Egzekutive zajedno dolaze do ispravnih odluka. Na taj se način ne može provodjati jedinstvena politika, a i cjelokupna uprava od toga šteta.

Isto vrijedi i za sjedište Keren Hajesoda i Gospodarskog Vijeća. Ne uvidjam, zašto da centar finansijskog rada ne bude u Palestini. Direktorij, koji je u dnevnom kontaktu s potrebama zemlje, može mnogo uspješnije da provadja sabirne akcije. Kvalitet naše propagande, te naš autoritet u židovskom životu, zavise samo o tome, kako naše uspjehe u Palestini iskorišćujemo kao dokaz istine naših ideala.

Naš rad će tisuću puta ojačati, provedemo li jedinstvenu Egzekutivu u Palestini, Keren Hajesod vodstvo u Palestini, Gospodarsko Vijeće u Palestini, s predstražama ovih institucija u galutu. Prijedlog, da se centralu prenese u Palestinu učinio sam na vlastitu odgovornost. Uvjeren sam, da će i cionistička Egzekutiva u Londonu, kad će raspravljati o tom pitanju, doći to tog zaključka, jer to ne bi bilo samo od koristi po cijeli pokret, već uz taj prijedlog pristaje i velika većina cionističkih birača svijeta.

Židovi Jugoslavije!

Darujte obilne priloge za osnutak jugoslavenske halučke farme u Erec Israelu!

Keren Hajesod

Južnoafrički Židovi i Keren Hajesod. 56.000 funti za Palestinu. Putovanje dra. Aleksandra Goldsteina, delegata K. H. direktorija, vrlo je uspješno. Usprkos gospodarske krize, koja u svim centrima vlada, djeluje ipak na sve Židove apel, da pomognu kod izgradnje narodne domaje u Palestini. Glavni odbor u Johannesburgu javlja, da dosadašnji rezultat kampanje iznaša L 56.000, a kraj tog dr. Goldstein mnoga velika mjesta još nije ni posjetio.

Ovogodišnja kampanja donijet će po svoj prilici 70.000 L. To bi bio lijep znak požrtvovne simpatije južnoafričkih Židova u sadašnjoj epohi stvaranja u Palestini. Daljnji dokaz za to, je sve veći broj Židova, kojima je osobita sreća, da svoje praznike uzmognu sprovesti u Palestini, a ne u kojem kontinentalnom centru. Sabirna akcija, što je u Kapstadtu provadja dr. Goldstein značajno je uspjela, pa je kod raznih priredaba u čast gostu došlo do besprimjernih entuzijazama. Do sada je žid. općina u Kapstadtu sabrala 12.000 funti, što je lijep uspjeh, te može ponosno da stoji uz bok svoti od 17.000 L, što je sabrano u Johannesburgu. U Pretoriji sabrano je 3000 L, Bloemfontainu 3000, Wynbergu 1250, Romoni 1000 i t. d.

Daljnji K. H. rad u Americi. K. H. mitingom u Coruegie-Hallu u New-Yorku započeo ponovni intenzivirani rad u svim dijelovima New-Yorka. Iz svih sila se nastoji, da se uberu još neplaćeni prinosi, što većim dijelom i uspijeva. Velike neubrane svote ostale su još od Pesah-blagdana, pa su sinagoge preuzele zadaću, da ih utjeraju. Zadnje vijesti iz Palestine o povećanom useljivanju, podstreknule su sve K. H. radenike. Poboljšani položaj u Palestini, pojačano useljivanje, gradjevna djelatnost, izgradnja industrije imadu se u prvom redu zahvaliti sredstvima, što ih je K. H. stavio na raspolaganje. Svi K. H. odbori New-Yorka rade neumorno, kako da do 24. juna, kada će se kampanja zaključiti, uberu sve prinose. Kako izgleda, moći ćemo 24. juna navijestiti nove velike priloge K. H. Predložit će se novi nacrt rada u New-Yorku, jer se zbog sve većeg interesa pučanstva za K. H. pokazala potreba, da se polje rada uveća.

I K. H. kampanja u Providenci bila je uspješna, te je zaključena svotom od 35.280 dolara. U Indiani organizuje Arthur Adams K. H. odbore i pravi sve pripreme za provedenje uspješnog drivea. I u Readingu povoljno napreduje akcija. Kod otvorenja sabrano je 7000 dolara. U Buffallu zauzimlje se za akciju Mr. Louis Heiser, jedan od najprominentnijih ondašnjih Židova, koji se upravo povratio sa svog putovanja po Palestini. Kampanja u Central New-York Statu započela je 2. juna, a rukovode je Bernhard Stone, A. Goldstein, Hartford i rabin Mandelbaum.

Kampanja u Ancinratu donijela je od predviđenih 30.000 dolara već do sada preko 20.000 dolara. Glavne govore održali su Morris Rothenberg, D. A. Brown i Julian W. Mack. Dio ubrane svote upotrijebit će se za Ruthenbergovo poduzeće.

Ove su godine i mnogi reformirani Židovi doprinjele za K. H., tako Ch. M. Shohl, predsjednik udruženja američko-hebrejskih kongregacija te A. M. Cohen, predsjednik Board of Governors Hebrevs Union Collega.

Sekretar američkog K. H. poduzeo je putovanje po Middle Westu, da povede s vodjama u Youngstownu, Clevelandu, Chicagu, Milwaukee, Mineapolisu i St. Paulu pregovore o dovršenju sadaneg rada i o početku jesenjeg i ljetnog rada.

Specifikacija prihoda Keren Hajesoda u maju 1924. U maju 1924. unišlo je kod centrale u Londonu LE 39.008. Amerika je ispred svijeta zemaljsa s LE 22.777, od toga LE 2.411 još na aprilski račun

te doprinosi gg. Greenfled, Chicago, i Berliner New-York svaki po 5000 dolara za jerusolimsku univerzu. Unišlo je iz:

1. Sjedinjene Države	LE 27.777.18. 3.	
2. Prinosi pojedinaca	3.032.17. 8.	
3. Rumunjska:		
Staro Rum.	LE 2.041. 3. 8.	
Transilvanija	138. 8.11.	
Bukovina	36.17.10.	2.216.10. 5.
4. Poljska:		
Varšava	EL 1.285.14.10.	
Vilna	119.13. 2.	1.405. 8.—
5. Belgija		808. 5. 5.
6. Engleska		660.—.—.
7. Ist. Galicija		634.12.11.
8. Litva		570.14. 9.
9. Austrija		331.19. 1.
10. Čehoslovačka		316.14.—.
11. Norveška		221.17. 5.
12. Ruski bjegunci u Londonu		200.—.—.
13. Švajcarska		198.12. 5.
14. Palestina		
KH Odbor	LE 103.11. 3.	
Keren Hageula Fond	39.—.—.	142.11. 3.
15. Danska		124. 3. 7.
16. Švedska		116.17.—.
17. Alzacija-Lotaringija		104.18. 9.
18. Letlandija		59.17. 4.
19. Estlandija		35.13. 9.
20. Maroko		21. 4.—.
21. Danska		17. 8.—.
22. Francuska		10.—.—.
Ukupno LE	30.008. 4.—.	

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Simpatija predsjednika Coolidge-a za cionizam.

Kao predkonferencija Konventa američkih cionista održano je u Worcesteru dne 1. juna vijećanje, na kojem je učestvovalo 300 delegata cionista iz New-Englanda. Predsjednikom je izabran državni odvjetnik Elihu D. Stang. Predsjednik Sjedinjenih Država Calvin Coolidge upravio je Kongresu pozdravni brzojav, u kojem je izrazio svoje simpatije cionističkom pokretu. »Žalim«, kaže predsjednik Coolidge, »što me priječe druge obveze, da prisustvujem Konventu Newenglandskih cionista. Izrazite delegatima moje najbolje želje. Toliko sam već puta pokazao svoj interes za ovaj veliki pokret, da bi sve, što bih rekao, bilo samo puko ponavljanje. Uza sve to rado i ovom prilikom naglašavam svoje simpatije za pokret, koji nalazi izražaja u židovskoj narodnoj domaji u Palestini.

Veliki dar za narodni Fond u Beču. Poznata bečka žid. ličnost, koja ne želi, da joj se znade za ime, pod dojmom je Usiškinovih izvoda ing. Strickeru predala dar od 200 milijuna aust. kruna (oko 3000 dolara).

Palestinski »Laissez passer« vrijede u Njemačkoj umjesto pasoša. Njemački službeni list objavio je naredbu o putnicama. § 102. ove naredbe glasi: »Laissez passer« za putnike iz Palestine. »Laissez Passer«, što ih ispostavlja britska vlada u Palestini, a u kojima su njihovi posjednici označeni kao strani državljani s obitavalištem u Palestini ili kao Palestinci, vrijede kao pasoši, ako je sadržana bilješka, da je vlasniku dozvoljen povratak u Palestinu.

Ministar za kolonije Thomas, general Stors i barun Edmund Rothschild pohodili su palestinski paviljon na britskoj državnoj izložbi. U petak 20. juna po drugi je puta ministar za kolonije Thomas službeno posjetio britsku državnu izložbu, pa je tom prilikom u pratnji jerusolimskog guvernera generala Storsa posjetio i palestinski paviljon. Odlične goste dočekali su u paviljonu član Egzekutive Mr. Joseph Cowen i politički sekretar organizacije Mr. Leonhard Stein. Mr. Thomas ostao je pola sata u paviljonu, te je pomnjivo proučio sve izložene predmete. Informirao se o napretku židovske kolonizacije te je izrazio svoje zadovoljstvo o njenom razvitku.

I barun Rothschild, koji se je na kratko vrijeme vratio u London, i tom prilikom je pregovarao u važnim stvarima s drom. Weizmannom, posjetio je palestinski paviljon.

Cionistička egzekutiva o protestima protiv Van Vrieslanda i dra. Halperna. Prilikom svog boravka u Palestini poduzeo je dr. Halpern u pratnji Van Vrieslanda nakon obavljenog službenog rada pri-

vatni izlet autom u Emek te se odanle poslije početka debata povratio. U Palestini održano je zbog toga nekoliko protestnih zborova, na kojima su primljene rezolucije, u kojima se traži odstup Halperna i Van Vrieslanda, jer su ovim kršenjem subote povrijedili osjećaje palestinskih Židova. Pošto su ovi protesti upravljani i cionističkoj egzekutivi, to je ova na svojoj posljednjoj sjednici primila slijedću rezoluciju:

»Egzekutiva cionističke organizacije ponovno naglašava svoje shvaćanje, da se svetost sabata imade respektirati. Egzekutiva žali svako kršenje ovog principa, no nema vlasti da u toj stvari kontrolira pojedince u njihovom privatnom životu.

Nova židovska kolonija južno od Jafe. Neki poljski Židovi kupili su kraj Bajit v'gana zemljište od 1800 dunuma, da ondje osnuju gradsku naseobinu. Pošto bi htjeli gradnjom što prije započeti, odaslali su u svrhu potrebnih priprava redaktora »Lodzer Tageblatta« u Palestinu. Iskusi stručnjaci iz inozemstva prave zajednički plan izgradnje ujedno i za Bajit v'gan, koji obuhvaća 1500 dunuma. Mnogobrojni turisti, koji su ovaj kraj pohodili, oduševljeni su ljepotom položaja, dobrotom zemlje i krasnom klimom.

Društvo prijatelja židovske knjige. Nedavno osnovano je u Berlinu novo bibliofilsko društvo. Društvo, koje si je stavilo za zadaću, da napose goji židovsku knjigu, nazvalo se po imenu hebrejske klasične tiskarske familije iz 15. stoljeća »Soncirno, društvo prijatelja žid. knjige«. Društvo želi, da prema nerazriješivoj vezi sadržaja i forme knjige otvori lijepu židovsku knjigu.

Društvo izdaje četvrtgodišnjak »Prilozi k povijesti žid. knjige« pod redakcijom Arnolda Zweiga. Bibliografski će prilog, koji bi imao biti nasljednik »Časopisa za hebr. biografiju«, koji je pred 2 godine nakon 21 godišnjeg izlaženja prestao da izlazi, redigovat prof. A. Freimann. Društvo namjerava da izda otiske rijetkih teksta i skupocijenih tiska židovskog sadržaja i židovskog duha sviju jezika i sviju vremena. Ovi će se novotisci bibliofilo i znanstveno besprikorno opremiti te kao privatni otisci za članove prilagati časopisu uz naplatu od 10 maraka.

Poslovnica društva je Berlin C 2, Kaiser Wilhelmstr. 12. Broj članova društva ograničen je na 500, kod onsnutka bilo ih je već 100.

IV. godišnja konferencija bukovinskog Narodnog Fonda. Usiškin u Bukovini. 16. juna održana je u Černovicu IV. konferencija K. K. L. povjerenika. Predsjednik direktorija, M. H. Usiškin, stavio je sa strane direktorijata zahtjeve, koji znatno premašuju dosadane rezultate. Konferencija stvorila je zaključak, da se do tišrija 5686. ima sabrati 6000 funti, kao protuvrijednost za 2000 dunuma zemljišta, što je bukovinskom N. F. doznačeno. Konferencija bila je sasvim pod dojmom Usiškinovih izvoda, koji je u odljem referatu obrazložio program, zadaću i ciljeve K. K. L. za iduće godine.

Iz blagajničkog se izvještaja razabire, da su se primici u Bukovini popeterostručili. God. 1922. sabrano je 306.000 leja, a u prvih osam mjeseci god. 5684. 990.000 leja. Polovica ove svote otpada na male prinose, a ostatak na velike darove kod dunumske akcije.

Kod konferencije učestvovalo je 167 delegata iz 56 mjesta te 28 zastupnika općina i cionističkih sederacija. Prisustvovalo je oko 1000 gostiju, od tih je 500 bilo iz udaljenih krajeva.

Konferencija stvorila je zaključke glede reorganizacije sabirnog rada i izgradnje sabirnih metoda. U posebnoj rezoluciji zahvalila se konferencija predsjedniku direktorija g. Usiškinu, da je i Bukovinu prilikom svog putovanja posjetio. Time je cionistički pokret u Bukovini u velike unapredjen, a široki slojevi naroda predobiveni su za našu stvar.

Predsjednikom K. K. L. komisije ponovno je izabran dr. Weissberger, a zemaljskim komesarom dr Schmelzer.

Od priredaba, koje su za »Usiškinovog tjedna« učinjene, napominjemo veliku skupštinu, na kojoj je Usiškin obrazložio smjernice za buduć rad K. K. L.: hebrejski kulturni miting, skupština ortodoksa, ženska skupština, konferencija Narodnog Fonda, predstava, što su ih u čast Usiškina priredila Safa Ibra, Hašomer, pjevačko društvo »Haramir« i »Makabi«. Kod jednog banketa u čast Usiškina prisustvovalo je 500 osoba.

Narodni Fond je za Usiškinovog tjedna proveo intenzivnu sabirnu akciju za K. K. L. Sabiralo je u gradu oko 200 prominentnih ličnosti, tako da se unutar tri dana sabralo 2 milijuna leja (oko 2000 funti).

Iz Palestine

Ruthenbergova koncesija pred Haškim sudištem.

Britska vlada stavila je prigovor protiv kompetencije Haškog sudišta u stvari Ruthenbergove koncesije glede elektrifikacije Jerusolima. Sudište zaključilo je na osnovu izjave grčkog zastupnika Kalcianisa, da će njegova vlada odgovoriti na prigovor engleske vlade, da za 15. jula sazove novu raspravu, koja će saslušati grčki odgovor.

Kupat Holim u Palestini. Palestinski Kupat H osnovao je prošle godine nekoliko novih institucija. Hvala požrtvovnosti radnika sagrađena je za Kupat Holim velika kuća u Tel Avivu, bolnica u Ejn Harodu, te bolesničke sobe u raznim kvucot. Pred dva mjeseca osnovano je centralno skladište lijekova i liječničkih instrumenata. Gradnja oporavišta u Mozzi se dovršava.

Osnatak centralnog skladišta omogućuje Kupat Holim, da lijekove nabavlja iz inostranstva od ponajboljih tvornica, i da njima tamo opskrbi svoje podružnice. Velika pošiljka lijekova i liječničkih instrumenata iz Londona prispjela je, dok je iz drugih krajeva na putu. Kao dar cionističke organizacije u Njemačkoj prispjete će doskora hirurški instrumenti pok. prof. Karewskog iz Berlina. U raznim zemljama rade liječnici i ljekarnici, kako da Kupat Holim sistematski opskrbe lijekovima i liječničkim instrumentima.

Za par mjeseci otvorit će se u Mozzi oporavište. Nove kolonije u Emeku i drugim krajevima posjeduju nezdravu klimu, a nenormalne radne i stambene prilike te slaba hrana loše su uplivala na zdravlje radnika. Tako danas na stotine radnika potrebuje mira i oporavka pa sve željno iščekuje otvorenje oporavišta u Mozzi. Kupat Holim je jedina institucija, koja se brine za oporavak bolesnih i oslabljenih radnika te će u ljeti otvoriti oporavišta u Safedu i na Karmelu. Kako svote, što su u Americi i od privatnika sabrane, ne dostaju, uredit će se provizorno samo jedan sprat oporavišta u Mozzi s 25 kreveta.

Industrijalna banka u Palestini. Nakon što je vlada dala potvrdu, održana je u Tel Avivu konstituirajuća skupština narodne industrijalne banke »Bank leumi utaasil«. Izabran je odbor od 10 lica, koji će izraditi nacrt za prodaju akcija. Na sjednici samoj prodano je preko 100 akcija.

Trgovačka depresija u Palestini i njeno pobijanje. U službenom izvještaju palestinske uprave od god. 1923. ističe se, kako u Palestini protivno od drugih zemalja trgovačka depresija nije napredovala. Samo omanje trgovine, koje su vodjene na nezdravoj finansijalnoj bazi, morale su likvidirati, no to ne moramo žaliti. Krajem god. 1923. zemlja je ekonomski ojačala. U godini 1923. nije došlo do nijedne prisilne nagodbe, a bilo je samo 6 stečaja. Osnovano je 17 kooperativnih društava, većinom gospodarskih. Kooperativni pokret ograničen je isključivo na židovsko pučanstvo. Državna i privatna poduzeća bila su zabavljena pripremom planova za budućnost, tako da je god. 1923. karakterizirana pripremanjima, a manje izvedbama. Trgovina narandžama još uvijek šteti nesloge izvažaća, a i u vinskoj industriji nije bilo napretka, dok je trgovina duhanom i cigaretama vrlo napredovala. U god. 1922. iznašao je uvoz duhana i cigareta 416 tona vrijednosti od LE 249.000, a u god. 1923. samo 231 tonu u vrijednosti od LE 120.000. Proizvodnja turskog duhana porasla je za 276%.

»Obnova« (»Aufbau«), ilustrovani časopis Židovskog Narodnog Fonda. Drugi broj »Obnove«, glasila njemačkog K. K. L., izlazi idući tjedan u pomen 20. osmrtnice Theodora Herzla na 22. jula. Ovaj broj odlikovat će se brojnim slikama, među njima i snimkama s gostovanja palestinskog kazališta u Berlinu. List je vanredno prikladan za K. K. L. propagandu i kao prilog žid. tjednicima. List se može dobiti kod njemačkog K. K. L. (Berlin W 15, Meineke Str. 10), a možemo ga svima preporučiti.

Crifikati o palestinskom državljanstvu. God. 1923. podijelila je palestinska vlada 108 certifikata o provizornom palestinskom državljanstvu, dok ih je god. 1922. podijelila 5611.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 1. o. m. saslušao izvještaje izaslnika naših halucim gg. inž. Huga Zaloscera i Jehude Altmanna o stanju akcije za halučku farmu i stvorio odluke glede nastavka ove akcije, koja ima da bude prema zaključku Saveznoga Vijeća dovršena do Rošhašana 5685. Posjetit će se još ona mjesta, u kojima akcija do sad nije provedena. Uslijed povratka g. inž. Zaloscera u

Palestinu izdao mu je Radni Odbor punomoćje za pregovore s Keren Kajemet Lejisraelom i I. L. Goldbergom. Radni se Odbor nadalje bavio prigovorom haluca protiv nekih točaka obveze haluca, koji će biti naseljeni u jugoslavenskoj halučkoj farmi, te je između zastupnika halucim i R. O. postignut potpun sporazum.

MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

Dne 20. Tamusa (22. jula) obnavlja se obljetnica smrti dra. Teodora Herzla. Pozivamo sve mjesne organizacije, da prirede žalobnu službu božju i druge priredbe.

U teškoj borbi židovskoga naroda za obnovu Erec Jisraela treba duh Teodora Herzla da nas jače ispunjava i podstrekne na što veću požrtvornost i predanost pokretu, kako bi se što bolje odužili obnovnoj misli i izgradnji Palestine.

Radni Odbor.

Svečana služba božja. Povodom Vidov-dana održana je u zagrebačkoj sinagozi svečana služba božja. Nakon što je pjevan psalam: Mizmor le David hovu ladonaj* čitao je g. nadrabim dr. Hozea Jacobi toplu i usrdnu molitvu za kralja, a zatim je po koru uz solo g. nadkantora Rendi-a pjevan »Adon olam« i »Haleluja«. Dr. Margel u lijepom je govoru razložio značenje dana. Pjevanjem himne završena je služba božja.

Split. Vrtina zabava u korist Keren Kajemeta. Dne 9. juna na 2. dan O. S. priredila je omladinska sekcija »Jardena« u vrtu sumišljenika Davida Dickera vrtinu zabavu u korist Keren Kajemeta. Haver Mento Altarac govorio je o značenju blagdana, a iza toga se razvila ugodna zabava do kasno u večer. Materijalni uspjeh bio je priličan uzimajući u obzir velike troškove. 700 Din. privedeno je Keren Kajemetu.

Iz Makabija. 9. augusta priredjuje Makabi prije svoga odlaska na omladinski slet u Novi Sad gimnastičku i mačevalačku akademiju u vrtu Tuškanačkog Kasina.

Izvodit će se sve tačke, koje su određene za svečanu akademiju u Novom Sadu i za sa-

mu javnu vježbu (slet). Osim toga izvodit će svi odjeli vježbe na spravama — određene za natjecanja, a u mačevanju prikazat će nekoliko parova talijansku školu lakom sabljom.

Darovi za Makabi. Za Makabi darovaše nadalje u hramu kod tore po Din. 200 gg. Adler Herman, Deutsch Šandor i Klepetar Emil, a din 100 gg. Schei Herman i Lion Ljudevit.

Gg. Makso Schlesinger, trgovac koža i Ignjat Neusser darovaše materijal za rekvizite naše lakoatletske i nogometne sekcije i to gotovo potpunu opremu za dvadesetak članova.

Tvrtka »Papieros« — (Ninčić, Fürst i drugovi — darovala je lijepu statu, koja je služila kao počasni dar za prvaka na juniorskom mitingu Makabija 21. i 22. juna 1922.

Darovateljima i ovim putem naša najljepša zahvala! Ugledali se i drugi prijatelji Makabija u njihov primjer!

Iz Saveza Žid. oml. Udr. kralj. SHS.

A. SLET.

1. Propozicije za sva športska natjecanja razaslane su dotičnim udruženjima. U slučaju da ih koje udruženje nije primilo neka smjesta urgira.

2. Pozivlju se sva udruženja da smjesta jave broj učesnika kod natjecanja u pojedinim disciplinama. Najkasnije do 15. jula.

3. Imade li u kojem mjestu spremnih stručnjaka koji bi mogli fungirati kao suci kod športskih priredaba, neka ih smjesta prijavi R. O.

4. Treba vrlo intenzivno vježbati da natjecanja budu na visokom nivou. Pobjednici bit će nagrađeni plaketama.

5. Radi tehničkih neprilika poslat će se muzika k sletskim vježbama tek koncem drugog tjedna.

KONCERT-AKADEMIJA.

Propozicije za nastup na koncert-akademiji su razaslane. Ako ih koje udruženje nije primilo neka smjesta urgira. Prijave treba slati smjesta. Najkasnije do 15. jula.

UMJETNIČKA IZLOŽBA.

Pozivlju se svi umjetnici, akademski slikari, pozlaznici umjetničke akademije, umjetno obrtne škole i drugih umjetničkih tečajeva, koji žele izlagati na umjetničkoj izložbi, da se odmah jave Radnom Odboru. Sve informacije daje privremeno Radni Odbor.

IZLOŽBA OMLADINSKIH RADOVA.

Pozivlju se sva udruženja ili pojedinci koji žele izložiti svoje ručne radove na rečenoj izložbi, da se odmah jave Radnom Odboru. Propozicije otići će u skoro vrijeme.

JAVNI GIMNASTIČKI NASTUP.

Želi li koje udruženje nastupiti osim sa sletskim vježbama, sa specijalnim svojim vježbama, neka se najkasnije do 15. jula jave R. O. da se može uglaviti program.

(Radi nestašice prostora izlaze ostale vijesti u slijedećem broju).

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Usljed sve većih troškova primorani smo, da od 1. jula o. g. povisimo pretplatu na

100 DINARA GODIŠNJE.

Nadamo se, da će svi uvidjeti opravdanost ovoga zahtjeva i uvažiti, da je »Židov« još uvijek najjeftiniji list. Ovom prilikom umoljavamo naše cj. pretplatnike, da namire dužnu pretplatu, jer uprava lista ne može da udovolji svojim obvezama, ako ne će pretplatnici čim prije priposlati zaostalu dužnu pretplatu. U svrhu uplate pretplate prilažemo čekovne uplatnice.

Uprava »ŽIDOVA«.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju

Izkaz darova broj 10. za vrijeme od 7. do 25. juna 1924.

Konferencija komesara K. K. L. Povodom zasjedanja Saveznog Vijeća održala se dne 15. juna o. g. konferencija komesara K. K. L. u Beogradu, na kojoj su bila zastupana ova mjesta: Beograd, Bitolj, Brod n/S., Dubrovnik, Novi sad, Osijek, Požega, Sarajevo, Šabac, Skoplje, Vršac i Zagreb. Konferenciju otvorio je pročelnik K. K. L. g. Lav Stern opširnim izvještajem o stanju K. K. L. i o njegovim zadacima u budućnosti, te je na koncu govorio i o mogućnostima rada u našoj kraljevini.

Dr. Singer bavi se uvodno s rezultatom prošlogodišnjeg rada i prvim pokušajem da se pored kotingentiranja mjesta kontingentiraju i pojedine akcije, te konstatuje, da je taj pokušaj uspio, te će se i nadalje u tome smjeru raditi. Uprava K. K. L. ne će ove godine, iako ćemo imati da namaknemo veći kontingent, povisiti doprinos pojedinih mjesta, ali očekuje, da će sva povjereništva ispuniti svoju dužnost. U debati učestvovali su svi zastupnici i iznijeli su svoje želje za daljnji rad. Komisija K. K. L. u Zagrebu slati će svakoga mjeseca opširnija izvješća svim povjereništva. Jednodušna je bila želja, da uprava izdaje s vremena na vrijeme agitacioni materijal i to sa slikama po uzoru »Das Neue Palestina«. Potaknuta je ideja priredjivanja »Palestinskih bazara« za koje bi naše sumišljenice izradile ručne radove. Konačno je zaključeno, da se sabirna godina ima računati prema židovskom datumu, da bi se podudarala s radnom godinom u Erec Jisraelu. Toplim apelom predsjedatelja na sve povjerenike, da svojom energijom pristupe radu, kako

bi popravili slabi uspjeh ovogodišnjeg rada, završena je konferencija.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMET

LEJISRAELA.

Dne 20. Tamusa (22. jula) obnavlja se po 20.-ti put obljetnica smrti našeg velikog vode dra. Teodora Herzla. Iskoristimo taj dan sjećanja na ovog velikana, da saberemo što veća sredstva za obnovu zemlje i omogućimo obilnim darovima Narodnom Fondu namicanje i pripremanje zemljišta za kolonizaciju.

Dokaz naše odanosti, ljubavi i zahvalnosti prema velikom sinu našega naroda neka nade izražaja u velikoj akciji, u obilnim darovima, što će pritecати Narodnom Fondu.

Neka svaki daže naj taj dan oveci iznos za obnovu zemlje, neka svaki osjeća svojom dužnosti, da od drugoga traži da vrši akt pieteta prema uspomeni dra. Herzla darivanjem za Narodni Fond.

Očekujemo, da će svi prijatelji Keren Kajemet Lejisraela vršiti svoju dužnost!

Uprava Keren Kajemet Lejisrael.

OPĆI DAROVI.

Zagreb: Literarci 17.— 17.—
Vukovar: Riza Majtinski 10.—, Slavko Sion 10.—, Sakupljeno u društvu 11.50 31.50
48.50

SAMOOPOREZOVANJE.

Vukovar: Aleksa Steiner 200.—
Karlovac Karl, žid. oml. 90.—

ŠKRABICE.

Vukovar: Judita Baum 52.50
Križevci: David Hirsch, Gradec 81.—
Zagreb: J. Kollmann 13.—, Kovač 5.80, Ullmann 1.25, Bethelm 149.—, Lav. Stern 38.—, Hirschl i drug 40.— 247.05
380.55

ZLATNA KNJIGA.

za upis Sir Herberta Samuela i baruna Edmunda Rothschilda.

Požega: Leo Steiner 150.—, Ernest Adler 500, Ignatz Kofin 100.—, Mavro Haas 100.—, Frim Julio 100.—, Hugo Adler 100.—, J. Schillinger 100, Lujk Pollak 50.—, J. Geršković 50.— 1250.—

MASLINE.

Bjelovar: Na svatovima Nade Fürst i dra. Josipa Singera sakupljeno je za gaj Slavka Fürsta u šumi dra. Herzla po ing. Rosenzweigu i Viktoru Fürstu iznos od 1225.—, a darovali su po 200.— din. Ignac Fürst, po 100.— Ilija Singer, B. Moses, E. Singer, Čazma, Jakob Fürst, Hugo Fürst, ing. Filip Rosenzweig, More Neumann, Križevci, Braća Singer, Zagreb, po 150.— Ruben Rosenzweig, po 50.— Zlatko Fürst po 25.— supruzi Hugo Breuer 1225.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Križevci: Židovsko gosp. društvo dio čistog dobika kućne purimske zabave 250.—, Vera Deutsch za sretno ozdravljenje 100.— 350.—

Zenica: Josefina Schönwald na ime pok. Klodilde Schönwald 1 m. 60.— 410.—

TORA DAROVI.

Vukovar: Mirko Steiner 200.—
Bjelovar: Dr. Margulies 20.— 220.—

DAROVI ZEMLJE.

Dubrovnik: Julius Amselberg 100.—, N. N. 100.—, Rudolf Fuchs iz Broda 100.— 300.—

Zenica: Prig. zajedničkog izleta u Han Kompaniju sabralo oml. udruženje »Neurim«, Zenica, »Degel Jehuda«, Travnik i »Bar Kohbas«, Sarajevo 107.— Prigodnom akademije oml. društva

»Neurim« 100.—, na cvijetni dan sabrale Klarica Levi i Sofija Kwartler 154.— 361.—

Vukovar: Hanzika Berger 30.—, Heda Singer 10.—, Hermina Fišof 10.—, Alice Engel 20.—, Mara Engel 60.—, Šarika Winkler 150.—, Robert Baum 60.—, Jelena Rosenberg 30.—, Vladimir Kraus 100.—, — Sakupljeno na posijelu oml. društva 600.—, Oklada Matijanski-Winter 10.—, Magda Pfeiffermann 300.—, na rođendan Adike daruju: Adolf Herzog 100.—, Rudolf Fišof 100.—, Mavro Winkler 55.—, Engel Vilim 50.—, Herzl Alfred 20.— 1705.—

Travnik: po 20.— dinara: Sara Abinum, Estera M. Altarac, Sara I. Konforti, Sara M. Konforti, Estera Papo, Tilda Salom, po 16.— Tony Weiser, po 15.—, Blanka Konforti, po 12.— Rifka Atias, Rahela Konforti, Vida Levi, Bukica Montilja, Flora Salom, Majka Salom, po 10.—, Hana Altarac, Rahela Atias, Sara Atias, Rifka Finci, Flora Pinto, Klara Salom, Sara Salom, po 8.— Flora Abinum, Luna Atias, Klara Pinto, Maria Rosenzweig, Blanka Salom, Gracija Salom, Hana Salom, Jetty Schmetrepl, Berta Spiegel, po 6.— Luna Konforti, po 4.— Estera M. Alkalay, Bohora Altarac, Dona Altarac, Rifka Fürseszter, Flora Ka'deron, Klara Maestro 395.—

Zagreb: Prig. Berit Mila sina Grete i Ernesta Kromfelda 600.—, N. N. 200.—, Prig. Bar-micva Egona Dreissigera 100.—, Ascher Drago 100.—, Prig. Bar-micva Fredo Kandt 200.— 1200.—

Karlovac: Na Berit Mila u kući Schlosberga, Glina 200.—

Banjaluka: Na Šavuot sakupljeno prodajom cvijeća po gđicama Flori Salom i Flori Atarac 480.—

Donji Miholjac: U kući Rudolfa Ehrlicha pri Berit Mila njihova sina Oskara 135.—

Sisak: Prigodom Log baomera daruju: Hermann Weiss 50.—, Jaša Gross 20.—, Dr. Herlinger 20.—, Julius Schlesinger 20.—, Žiga Jünker 10.—, Josip Frisch 30.—, dr. Silberstein 50.—, Mavro Flesch 20.—, Mavro Fischer 50.—, Joži Fischer 30.—, Samuel Strasser 20.—, Elsa Griesz 10.—, Dr. Ferić 100.—, Leo Fuchs 20.—, A. Rosenfeld 20.—, Maks Hirschler 30.—, Jakob Heumer 10.—, Jakša Wegner 10.—, Željko Herzl 20.—, Fritz Berger 10.—, Poldi Stiller 10.—, Emil Guttmann 10.—, Benko Schwarz 10.—, Bernhard Ma-

yer 10.—, Ferdo Mayer 10.—, Marko Armuth 10.—, Šandor Richtmann 10.—, Filip Flesch 20.—, Jak Neuberg 10.—, Daniel Bäder 10.—, Weiss i Ehrenfreund 20.—, Leo Friedländer 10.—, N. Trautman 10.—, N. Lichtenberg 10.—, Ludvig Bauer 10.—, Dragutin Honig 20.—, Mavro Hahn 10.—, Bernhard Klein 10.—, Oto Platschik 10.—, Geiza Polak 10.—, Natan Steiner 10.—, M. Weiss 10.—, Maks Deutsch 20.—, Rudolf Steiner 30.—, U. Klinikovstein 10.—, N. Hermann 20.—, Mavro Schwarz 10.—, Dr. Lederer 25.—, Rozalija Fischer 10.—, M. Hrasta 10.—, Adolf Steiner 10.—, M. Katić 10.—, N. Feldbauer 5.—, Bela Matheser 10.—, N. Fischer 10.—, Hans Grüner 20.—, Valdner 10.— 1010.— 5786.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Tuzla: 90.—

DAROVNA KNJIGA.

Karlovac: Prigodom Barmicva Oskara Davida Kramera sabrala H. Hersch od slijedećih: Pavao Beck 100.—, E. Horvitz 100.—, Dr. M. Beck 100.—, Žiga Kramer 100.—, Josip Kramer 100.—, Miroslav Herlinger 50.—, Weinberger 50.—, N. N. 50.—, E. Eisler 20.—, S. Eisler 20.—, R. Fischl 20.—, E. Kramer 20.—, Oskar Kramer 20.—, Oskar Rosenfeld 20.—, Meishh 10.—, Hedi Heksch 10.—, K. ž. o. 10.— 800.—

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	9114.05
Bosne	1386.—
	10.500.05

Za vrijeme od 1. januara do 26. juna unišlo svega Dinara 196.820.25.

Kroz decenije poznati i prokušani od katrana čist materijal za pokrivanje krova

RUBEROID

izoliranje nepro-
možljivo,
trajno, lije-
nje za uzdr-
žavanje nepo-
trebno.

Uzorke besplatno šalje
Hrvatska
industrija katrana

dioničarsko društvo
u Zagrebu
Trenkova 18 - Telef. 3-64

Ima vlastite proizvode: Krovnu ljepenu katranisanu, ploče za izoliranje proti vlazi, kameno-ugljeni katran, katranovo ulje, smolni cement, naftalin, benzol dupl, raff. i sve ine katranove derivate, kolomaz, mast za strojeve i gatre itd.

Tko oglašuje - taj napreduje!

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i u svim brojevima **Žuti — bijeli — farbani** Boškovićeve ulica broj 15 Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66 žutica platno **šifoni vata** (za poplune)

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvode po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit ćete se o **kakvoći i jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Prava
„ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, protiv reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvorica.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku **„M A C H E R“**

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzovjav: Mabor

Ljekarničkog vježbenika (ca)
početnika traži uz povoljne uvjete
sa cijelom opskrbom i stanom u
kući Gradske apoteke
OTTO WEIS
Zenica (Bosna).

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo
„M E R K U R“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

V R E Ć E

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 18-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nspremotivih posjave

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavnica: Din. 80,000.000.—
Brzovjavi: Centrobanka.

Zagreb

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnine: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Vараždin i Vel. Trgovište. — **Afilirani zavodi:** u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — **Izravne veze:** sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — **Eskomptira** mjenice i devize — **Financira i osniva** obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — **Kupuje i prodaje** valute, devize vrijednosne papire — **Burzovne naloge** obavlja kulantno i točno — **Izdaje** čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36